

Szöke Ede

Budapesten, vacsi utca 2-ik szám, gróf Szapáry-féle házban a „rózsához“
ajánlja rövid- és divat-árúk raktárát
 kitűnő minőség és választékban mindennemű varró- és kötözőanyag, kő-
 himnő- és horgoló-pamuk, mohair-, fényezett és berlini-gyapju, nem külön-
 ben bő választékú csipkék, ruhák, himnőek és fátályosövetek, női és férfi-
 nyakkendők, gallérok és kiegészítőket.
 Saját készítményű férfi-ingek, vászon-, chiffon-, creton- és oxfordból.
 A téli idényre szőtt és kötött árúk, u. m. harisnyák, nadrágok, és mellények
 hölgyek, urak és gyermekek számára; kabátok, főkötők, slawjok,
 keztyűk, testövek és bármely e szakmába vágó czikkeket a lehető leg-
 jutányosabb áron.
 Vidéki megrendelések legnagyobb gondal pontosan eszközöltetnek.

SZÉPSÉGI IFJUSÁG!

hölgyeknek
RAVISSANTE

dr. Lejosse-től Párisban.
 A legkezebb és legmegbízhatóbb
 szőpécszer porcsenek, pattan-
 ások, bőr-áttak, nap-egés-
 zéplő, rezesség és mindennemű
 bőr-kétségek ellen.
 A „Ravissante“ a bőrnek gyön-
 ged fiatal frisséget kölcsönöz, az
 arczat, nyak-t és kezeket vakító
 fehérségűvé teszi, ifjító és frissítő
 hatással bír, a zord levegő behatá-
 sán ellen védelmez, a bőr gyönge-
 séget legkedő öregségig megtartja,
 s a bőrön a legjobb szem előtt is
 észrevehetetlen. Sok év óta joggal
 a legkedveltebb bőrszépítő és
 szőpécszer a hölgyvilágban.

Egy nagy eredeti üveg 2 frt 50 kr.
 (Ez-e 6 óra)
 Egy kis eredeti üveg 1 frt 50 kr.
 (Kétsz 3 óra)

SAVON RAVISSANTE
 dr. Lejosse-től Párisban.
 A legkedveltebb pipere-szappan
 a bőr szépsége a javítására, ártó
 és fenntartó hatása által a bőr haj-
 lékonysága és puhaságára különö-
 sen kiünik,
 A ki egy szeg megkísérlé, soha sem
 fog más szappant használni.
 Egy doboz (6 dr.) 1 frt 50 kr.
 Budapest: Valóditörök József

Valóditörök József
 Gyógyász, király-utca 7.
 Leneff M. házban, Dorotyia utca 3.
 Kertész Todor, Dorotyia-utca 3
 Vadász utca, koraonabercz u. 2

szakosság.
 Gyomorántalom. Levél-
 ben is. Gyógyítása 31
 éves, sikeresen elismert
 mód szerint. Tisztele-
 díj 10 frt egygyaszerek
 kel együtt.
 Dr. med. Heymann,
 Berlin, S. W. 4853

**A Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet kiadásában Budapest (egyetem-
 utca 4-ik szám) megjelen és minden könyvtárbanál kapható:**

Halljátok! Bámuljátok! Lássátok!
 Azért futunk, szaladunk Rixhez,
 Látni, hallani nem árt hat meg.
 2 frt o. é. egy tökéletes téli ütőzék urak vagy hölgyek-
 nek, szállárban munkáltat gyalgából, és pedig: 1
 alsó zubbony, 1 alsó nadrág, 1 pár bélielt téli keztyű, 1 pár
 prémes férfi vagy női harisnya, 1 pár úr-melegítő és egy
 fiúom nyakkendő selyem-úntzából; mindez együtt-éve csak
 2 frt o. é.
 3 frt 95 kr. o. é. egy új Lefauchaux-revolver, mely-
 nyel nagy veszel, ben hat lövést lehet
 egyszerre intézni.
 Ugy 2 frt o. é. egy a. és írő-készlet, és pedig: 1 első
 rendű fém írószér, 2 alkalak ellátott
 szertartató, 1 levél-sulyos, 1 tolltörő, 100 angol gummitölt
 boríték, 25 tolltartó, 25 íron, és 120 jó Kuhn féle réztoll; az
 egésznek ára csak 3 frt o. é. az első bécsi csejéni!
RIX ANTAL, Bécs, Praterstrasse Nr. 16.

A több mint 100 év óta fennálló
DR. RIX
EREDETI POMPADOUR-PASTA
 mely Al-al kezesség mellett az arc minden tisztá-
 talansága, úgy mint szőpécs, májfoltok, porcsen-
 sek himlőhelyek, vörös orr, mindenkorra elzha-
 tók; továbbá az arcbőrnek fiatal frisséget és tel-
 ség kölcsönöznek, a redők és ráncok teljesen
 eltávolítván, helyük kitöltetik. A kezesség nem
 csak szőben létezik, hanem valóban fennáll; ha a
 pasta használatánál siker nem mutatkozna, a
 pénz minden akadály nélkül visszacsúdnak.
 Ára egy eredeti tégelynek, utasítással együtt, frt
 1 50 o. é. Készítő: Iratok n. m. lesnek kőszéte.
 Gyár és raktár a készítőnél:
 Dr. Rix Vilma, Rix Adalbert orvosudor özvegyénél
 Bécs, Adlbergasse, Nr. 12, saját házában. 4913

Katholikus imakönyv
 nők számára.
 Legfinomabb kiadásban.

A t. közönség egy rég kijelentett óhajának —
 miszerint alább feljegyzett imakönyvet díszes kiál-
 lításban kívánna megszerezni, — eleget téve, alulit
 kiadóháza elhatározta az eddigi szokások kötésen
 kívül bizonyos számú példányokat valódi lyoni selyem-
 bársnyba s lisztá ezüst keret-csat, és keresztel kö-
 tetni, s ajánlja ezt a t. közönség figyelmébe.

VEZÉRCSILLAG
 AZ ÜDV ELNYERÉSÉRE.
 IMAKÖNYV
 a katholikus nőnem használatára.
 Szerkeszté
TÁRKÁNYI BÉLA.

Két aczélmetszettel. Zsebkadás.
 Ára bársnyba kötve ezüst kerettel és csattal 12 frt.

Franklin-Társulat
 magyar irodalmi intézet és könyvnyomda,
BUDAPEST
 (IV. ker. egyetem-utca 4. szám.)

VASÁRNAPI UJSÁG

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** együtt: / egész évre -- 12 frt / félre -- 6 * / Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG**: / egész évre -- 8 frt / félre -- 4 * / Csupán a **POLITIKAI UJDONSÁGOK**: / egész évre -- 6 frt / félre -- 3 *

48-dik szám. 1878. BUDAPEST, DECEMBER 1. XXV. évfolyam.

Országgyűlési képek.

A közös miniszterek.
 A MONARCHIA két országgyűlésének legfonto-
 sabb bizottságai, a delegációk épen most
 tartják nagy horderejű tanácskozásaitak
 Budapest; fölveszszük hát országgyűlési képeink
 sorozatába azon közös kormányférfiak arcképeit,
 kiknek oly nagy szerep jut államjogi helyzetünk
 további alakulása körül, kivált most, egy okku-
 pázionális hadjárat végén s nem lehetetlen,
 hogy újabb nagy bonyodalmak küszöbén.

Bemutatjuk tehát őket, még pedig mind a
 hármat díszöltözetében, gróf Andrássyt kedvez
 honvédtábornoki uniformisában, b. Hoffmann
 közös pénzügyminisztert diplomatai díszöltöze-
 tében és gr. Bylandt-Rheidt hadügyért osztrák
 tábornoki egyenruhájában.

Gróf Andrássy Gyula (született 1823. márcz.
 23-án). Új dolgokat irni bizony nem igen lehet
 a közös külügyminiszterről. Mióta kivált a
 keleti kérdés szőnyegén van, és ennek most már
 negyedfél éve, azóta neve ott van minden nap
 minden újságban s minden politikus nyelvén.
 Kirakatok és képes lapok arcképével, naptárak
 és encyclopaediák életrajzával vannak tele. Fog-
 lalkoznak vele broszúrok és gnyiratok, jó barátok
 és ellenfelek, honfiak és külföldiek, nők és fér-
 fiak egyaránt. Diesérik és ócsárolják, szidják és
 követik, bírálják és ünneplik s nevét együtt em-
 legetik a kor nagy férfainak neveivel. Bismarck
 és Goresakoff, Beaconsfield és Salisbury, Igna-
 tieff és Suraloff csak épen annyit emlegettetnek,
 mint Andrássy. Ha csak magyar államférfi volna,
 nem sokat törődnének vele az osztrákok; — ha
 csak osztrák államférfi volna, nem sokat beszélne
 róla a külföld. Ő azonban osztrák-magyar állam-
 férfi, Bismarcknak és Goresakoffnak kortársa s a
 keleti kérdésben egyuttal bajtársa is. Neve ép
 ugy forgalomban van, mint a keleti kérdés.
 Hires ember és történelmi név: akár jó volt,
 akár rossz lesz politikája elvégre is.

Az 1867-ik év elején lett magyar minisz-
 terelnök s az 1871-ik év végén lett közös kül-
 ügyminiszter. Amott üres helyet töltött be, itt
 Beust helyét foglalá el. Amott könnyű volt állása,
 mert azt Deák Ferencz támogatta, emitt könnyű
 lesz állása, mig azt az osztrák császár és magyar
 király támogatja. Ő legalább e két föltétel alatt
 nem találta s nem találja nehézneket egyiket sem.

GRÓF ANDRÁSSY GYULA, KÖZÖS KÜLÜGYMINISZTER.

Első cs. k. szab. duna-gőzhajózási társaság.

MENETREND

Érvényes 1878. évi okt. 31-től további intézkedésig.
POSTAHAJÓ-MENETEK.

A Dunán.
LEFELÉ.
 Győről Budapestre, naponként reggeli 7 1/2 óra-
 korok.
 Budapestről Mohácsra, vasárnap, kedden
 pénteken reggeli 7 óra-
 korok.
 Budapestről Budapestre, vasárnap, kedden,
 pénteken reggeli 7 óra-
 korok.
 Budapestről Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe: vasárnap, kedden és pénteken regg.
 7 óra-
 korok.
 Mohácsról Zimonyba, hétfőn, szerdán, szom-
 baton reggeli 6 óra-
 korok.
 Mohácsról Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe: hétfőn, szerdán és szombaton reg-
 geli 6 óra-
 korok.
 Eszékéről Zimonyba, hétfőn, szerdán, szom-
 baton reggeli 7 óra-
 korok.
 Eszékéről Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe, hétfőn, szerdán, és szombaton reg-
 geli 7 óra-
 korok.
 Gombosról Zimonyba, hétfőn, szerdán és
 szombaton 10 óra-
 korok délelőtt.
 Gombosról Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe, hétfőn, szerdán és szombaton dél-
 előtt 10 óra-
 korok.
 Zimonyról Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe, hétfőn, szerdán és szombaton 9
 óra-
 korok este.
 Bázisról Orsovára és a Dunafejtelemsé-
 gekbe, kedden, csütörtökön, és vasárnap
 az államvasut vonatának megérkezése után.
 Orsováról Gurgovo-Galatza, kedden, csütör-
 tőkön, és vasárnap délután.
Megjegyzés: A Budapest-Zimony-Orsova között közlekedő postahajók lefelé, Budapest
 a Bécsből reggeli 6 óra 6 perczkor érkező államvasuti vonattal, Mohácsra az éjjeli
 1 óra-
 korok Pécsről érkező vonattal, Bázisra a reggeli 8 óra 47 perczkor érkező osztrák-
 államvasuti vonattal csatlakoznak. A postahajók felfelé a Bázisról este 6 óra-
 korok
 elinduló államvasuti vonattal, Mohácsra pedig a pécsi vonattal csatlakoznak.
 Szerdán, október 30-án este 11 óra-
 korok postahajó nem indul Budapestről.

SZEMELYSZÁLLITO-MENETEK.

A Dunán.
 Esztergomból Budapestre, naponként, reggel
 6 óra-
 korok, a közbeeső állomások érintésével.
 Utolsó menet november 20-án.
 Bogdányról Budapestre, naponként, regg. 6
 óra-
 korok (a szentendrei Duna-ágon keresztül).
 Budapestről Mohácsra, naponként, délelőtt
 10 óra-
 korok.
 Mohácsról Budapestre, naponként, délután,
 1 óra 30 perczkor.
 Budapestről Bogdányra, naponként, délután
 3 óra-
 korok.
 Budapestről Esztergomba, naponként, délután
 2 óra-
 korok.
 Utolsó menet november 19-én.

A Tiszán.

Szegedről Zimonyba, csütörtökön és vasárnap
 reggeli 6 óra-
 korok.
 Szegedről Títelbe hétfőn és pénteken, reg-
 geli 7 óra-
 korok.
Megjegyzés: A Budapestről kedden és pénteken lefelé induló és a szerdán és szombaton
 Zimonyból felfelé közlekedő posta-hajók a szerdán és szombaton, — délután — Títelből
 Szegedre közlekedő tiszai hajókkal állanak összeköttetésben.

A Szávan.

Sziszekről Brodha naponként reggeli 6 óra-
 korok.
 Sziszekről Zimonyba, hétfőn és szombaton
 reggeli 6 óra-
 korok.

A SZERB PART HOSSZÁBAN.

Sabáczról Belgrádra, a személy-, teher- és
 esetleges uszályszolgálatra, hétfőn és szer-
 dán délután.
 Belgrádról Gradistóra, a személy-, teher- és
 esetleges uszályszolgálatra Bázisra, az elő-
 vesztegár Pancsovánál és a közbeeső szerb
 állomások érintésével kedden, csütörtökön,
 és szombaton az első zimonyi helyihajó
 megérkezése után.
 Belgrádról Milanovátzra szombaton, reggel az
 első zimonyi helyihajó megérkezése után.
 — E menet kedvező vizállás tartamáig
 Orsováig kiterjesztetik.

Kertészgazdasági naptár
 1879-ik évre.
 Szerkesztette
Dr. FARKAS MIHÁLY.
 Első évfolyam.
 Ára füzve 80 kr.

TARTALMA: Naptári rész napló-jegyzetekkel. — A kertmivélés és vele
 rokon ipar különös tekintettel a kisbirtokos osztály állására. — Kerti
 munkálatok, különös tekintettel az ősi idényre. — Honosítási, magne-
 sítési és termelési kísérletek. — Gyümölcsészet köréből. — Gyakorlati
 tanácsok újabb gyümölcs-telepek alakításánál (ábrákkal). — Ártalmas
 gyomok és azok kiirtása. — Nehány kevésbé ismeretes konyhakerti
 növény (ábrákkal). — Dinnyeszet köréből. — Angol dinnyeszet (ábrák-
 kal). — Jelesebb dinnyek ismertető leírása. — Melyik a legjobb dinnye?
 — Virágos kert (ábrákkal). Dohány-termesztőknek némi tájékoztul. —
 Kertgazdasági irodalom. — Méhészeti rövid foglalata. — Havi teendő-
 emlékeztetője. — Konyhakerti vetemények rövid foglalata.

Kiadja és nyomatja Franklin-Társulat Budapest, egyetem-utca 4-ik szám.

mesebb szellem, gróf Széchenyi fényesebb és termékenyebb lángész, Deák Ferencz szilárdabb jellem s Kossuth Lajos nagyobb szabadsághős, mint gróf Andrássy. De ő csak „magyar” államférfiak voltak. Szerepök és dicsőségük, diadaluk és bukásuk a nemzeté volt. Gr. Andrássy „európai” államférfi. Amazok előtt ez volt Magyarország, Andrássy előtt csak működési tér s kitűzött céljának csak egy részét képezi Szent-István birodalma. Hogy vajon megközelít-e nagyságban amazokat: ezt csak államférfi pályafutása végén lehet eldönteni. Szerepe menél nagyobb: a vád, mely őt éri fogja, ha szerepét elhibázza, annál súlyosabb leendő. A váddal már most sem fukarkodnak honfitársai, de azt bebizonyítani a jövő földadata. Most áll azon a válaton, mely őt vagy a nagy honfiak sorába, vagy az államférfi játszó nagy udvaroncok sorába fogja elvezetni.

Honfitársai közt Európa udvaraival, fejedelmeivel és államférfiaival senki sincs oly közeli ismeretségben, mint ő; — de az ő büszkeségének is tetemes részét e szerenésje képezi. Királyának fénye nyolcz év óta sugárzik át reá is. Elkísérte királyt Párisba, Szent-Pétervárra és Egyiptomba. Jelen volt a gastéini, salzburgi, berlini és reichstadti császári találkozásnál. Részt vett a berlini kongresszuson, mely a bécsi kongresszus óta tényleg a legfontosabb vala Európa sorsának fordulatai közt. Volt alkalma kezét csókolni a világ leghatalmasabb uralkodóinak s megölelni Európa legnagyobb államférfiát. Birni látszik Bismarck barátságát s önzetlennel emlékezhetik vissza, hogy egykor Berlinben 1872-ik évi szeptember 6-án Bismarckkal és Górsakoffal együtt irányadólag határoztak az európai szárföld sorsa fölött egy kis asztal mellett, hol csak hárman ültek s hol az óriási termetű Bismarck bekönyökölt az asztal közepére, úgy hogy kopasz feje egy sorban állott Górsakofféval és Andrássyval, kik pedig egymással szemközt ültek, s hol Bismarck ily helyzetben vette helyeslő tudomásul gr. Andrássy azon kijelentését, hogy ő a Németország és Franciaország közti újabb párbaj esetén semleges marad ugyan, de ha Górsakoff szövetezik az egyikkel, ő mindenesetre szövetezni fog a másikkal.

Bírja az összes európai uralkodók minden rendjét. Az orosz Alexander Newski, a török gyémántos Oszmanli, a porosz Fekete-sas, az osztrák Arany-gyapjas, az olasz Szent-Móricz s a francia Becsület-rend csillagai és szalagjai a velők járó összes egyéb rendekkel s Európá egyéb hasonló jelvényeivel ott diszeleghetnek mellén és öltönyén, ha neki úgy tetszik, vagy ha az udvari szertartás úgy parancsolja. Egykor a budai királyi várban egy udvari ünnepély alkalmával, hol Lipót bajor herceg is jelen volt, báró Senyney Pál nagy figyelemmel szemlélte azt az egyetlen egy rendesillagot, mely Andrássy mellén csillogott és sehog sem ismeré föl, miféle rend lehet az. Őda fordul egy miniszterhez s kérdi tőle a rendesillag mivoltát. „Biz én nem tudom — felelt a miniszter — kérdezd meg magát Andrássyt.” Senyney nem röst, oda fordul Andrássyhoz. „Ez barátom — felelt Andrássy — a Szent-Hubert rend nagy csillaga. A bajor király egy postával küldötte meg ő felségének és nekem. Ő felsége mosolyogva fordult hozzám: „no gróf, gratulálók, ma minket egyforma szerenés ért.” „Könnyen beszél felséged — feleltem, — felséged egy aranygyapjas rendet ad érte s azzal quitt, nekem pedig ki kell fizetnem a nyolcezer forintot, a mi érte jár.” A felség mosolygott. „Majd segítségünk rajta” mondá s kieszközölte a díj elengedését. Így jutottam a „Szent-Hubert rendhez.” Senyney báró nagy figyelemmel vette tudomásul a históriát.

Hogy Andrássy nagy szónok-e, vagy csak

érdekes szónok: a fölött sokat lehet vitatkozni. Annyi bizonyos, hogy szellemessége közmondásos a kontinensen. Mikor közös külügyminiszter lett, politikáját a „kötött marsruta politikájának” s mikor a keleti kérdés szőnyegre jutott, „esetről esetre való politikának” nevezte. (Zichy Ferencz konstantinápolyi nagykövete pedig egy kis lapsus lingua vel ez utóbbit úgy fordította le: „eséről esére való politika.”) Mikor Mihály szerb fejedelmet meggyilkolták s a fejedelemség ügyei egy kormányzó tanácsra bizattak, ekként nyugtáta meg a keleti kérdés miatt aggódo fejedelmünket: „Legyen nyugodt felséged, soha sem láttam árvavagyont gondnoki kézen szaporodni.” Górsakoffal való barátságát ekként jelző: „Ha valaki engem mélységbe akar lökni, legjobban vele karontogva menem.” Ha politikájának homályossága felett töprengtet a delegátusok tömege, azzal állott elő: „Inkább önök töprengjenek, mint én.” Ha diplomáciájának titkait szorgolták, azzal ütél a dolgot: „A kártyában nem a gibeczek kedvéért játszom.” Ha szemére hánytva Kuranda, hogy az események nem úgy következtek be, miként előre mondá, így felelt meg neki: „Nem vagyok leveli béka, hogy az időjárást megjósoljam.” Mikor fiát f. évi augusztusban elküldte Boszniába, ezt írta egy budapesti jó ismerősének: „Hadd hozza helyre a fiu azt karddal, mit az apja elrontott tollal.”

Báró Hoffmann Lipót (született Bécsben 1822-ben). A régi diplomaciai iskola növendéke. Azon iskoláé, mely teljes virágzását XIV. Lajos alatt érte el; melyet saját honában Franciaországban a nagy forradalom s annak világharczai leszorítottak a térről; melynek utolsó tipikus alakja Talleyrand volt; mely Angliában soha gyökeret nem vert; melyet Poroszországban a Steinok és Bismarckok, s Oroszországban a Nesselrodek és Górsakoffok sajtósága nemzeti mezbe öltöztettek, s mely elvégre nagyon kevés változással csak Bécsben tartotta fenn magát Metternichtől gr. Andrássyig és b. Hoffmannig.

Bécsben is ez idő szerint b. Hoffmann annak legteljesebb képviselője. Elegáns megjelenés, finom modor, magas szellemű fontoskodás, mely titoktartás, az államtitkoknak a csevegés megbizhatatlan alakjában való indokolt tárgyalása, az új szemétkől s a valódi alkotmányosságtól való idegenkedés, föltétlen loyaltás az udvar iránt, föltétlen ragaszkodás a vezető államférfiakhoz s azok princípiumaihoz, pontos hivatali szolgálat, gondos öltözködés, a szépnem kiváló tisztelete, az opera- és ballet-ügynek államüggyé tétele s ekként kezelése, mely vallásosság a világ előtt s megszerzése a megszereshető rendeknek és kitüntetéseknek: ime ezekből állnak a hagyományos bécsi diplomaciai iskola jellemző vonásai. Ez iskolának majd minden előnye s majd minden hátránya egyesül b. Hoffmann személyében s hivatali működésében.

Ifju korában lépett a hivatali pályára, melyet már apjánál megkedvelt; — 1845-ben bejutott az állami kancelláriához, két évvel később már Svájcban működött, mint az Ausztria által támogatott katolikus külön szövetség diplomaciai titkos ügynöke; — 1848-ban a bécsi külügyminiszteriumban foglalt állást; — 1850-ben a drezdai konferencián vett részt; 1859-ben a zürichi békekötés szövegéhez kiküldött bizottság tagja volt; — 1861-ben az osztrák urakházának jegyzője lett; — 1865-ben Schermerling bukása után Schleswig-Holsteinban alkalmaztatott, mint b. Gablenz melletti polgári biztos; — 1867-ben Beust mellé jutott a külügyi hivatalba, mint államtanácsos; 1871-ben gr. Andrássy mellett lön külügyi államtitkár, s végre Holzgethan közös pénzügyminiszter halála után ennek tárczáját vette át. Ő tehát most közös pénzügyminisz-

ter s mint ilyen Magyarországnak is minisztere.

Mikor Beust mellett volt, akkor azzal vádolták, hogy Beustnak nem barátja s mikor gróf Andrássy mellé jutott: akkor azt sottogták, hogy gr. Andrássyval nem barátja. De vad és sottogás nem volt igaz. B. Hoffmann, mint gyakran emlegeti, senkit sem gyűlöl úgy, mint a „hamis jó barátokat.” B. Hoffmann az udvari légkör acclimatizált férfa. E légkörben harmincz év óta sok politikai rendszer és sok államférfi és sok diplomata virágzott el. Hoffmann elég ügyes és szellemes volt, hogy mások elvirágzása el ne halaványítsa az ő pályáját. Intrikussá azonban soha se lett, hanem a szelid salon-kritikától nem tartózkodott akkor, a mikor már Beust esillaga egyébként is hanyatló-félben volt. Rosz nyelvek azt beszélik, hogy némi ártatlan kritikát már gr. Andrássy fölött is kezd gyakorolni, noha finom előérzete még nincs gyengülőfélben. Anyai valóságát, hogy Beust és Andrássy szerepe soha nem fog vállalkozni, de állására — igen. Ez azonban a jövő titka. Bosznia és Herzegovina okkupációját föltétlenül helyesli s e két tartománynak monarchiánkhoz való viszonyát „államjogi servitus”-nak keresztelte el, de e determinációt nem meri gr. Andrássyval megmondani, mert ez, mint laikus — úgy hiszi — azt nem értené meg.

Mint külügyi államtitkárnak jutott kezébe a központi sajtóiroda vezetése s az udvari színház magasabb személyi ügyeinek intézése. Előbbi a közös dispositions-fonddal, utóbbi a civillistával függ össze, tehát mindkettő felette diskret feladat. E két ügygel kezdettől fogva nagy előszeretettel foglalkozott, sőt még más is mint közös miniszter nagy előszeretettel foglalkozik. A sajtóiroda emberei nem győzik eléggé dicsérni finom modorát és lekötetelő előzékenységét, azonban az udvari színház hölgyei azt vélik, hogy egykori szeretetreméltósága már hanyatlani kezd. Európa különböző udvaraitól 29 rend ékesíti mellét s a delegációknak vele még soha semmiféle összejutkozása nem volt.

Gróf Bylandt-Rheith Arthur (született Bécsben 1821-ben). Sor szerint a harmadik közös hadügyminiszter. Közvetlen elődje báró Koller tábornok volt, ki 1876. júniusban adta be lemondását, helyet adván ugyanakkor Bylandtnak, — az első közös hadügyminiszter pedig báró Kuhn tábornok, kinek először volt alkalma a delegációk intézményével megismerkedni s megküzdni a közös hadsereg némei titkait az alkotmányosság-napfényére hozni.

Bylandt nem születés vagy valamely rendkívüli pártfogás emelte a katonai pályán s emelte a legmagasabb állásba, hova az alkotmány formái közt közös hadseregbeli tiszt bejuthat. Komoly feladat s szakadatlan munkásság nála a katonai pálya s minden előmenetele szigorúan fokozatos előléptetés volt. Katonai iskolában nővel kedett, 1837-ben gyalogsági ezred-hadapróddá s s következő évben hadapródi altüzérré lett. Ez időtől kezdve tanulmányait kizárólag a műszaki és tüzérségi tudományoknak szentelte s így is maradt állandóan a tüzérségnél, pár évet kivéve, a mig mint főhadnagy és százados a vezérkarnál s mint alezredes a 14-ik gyalogezrednél szolgált. Az 1848—1849-iki hadjáratot hazánk ellen mint osztrák katonai részint a tábornoknál, részint mint ütegparancsnok a tüzérségnél szolgált végig gyakran elismeréssel nyilatkozik még ma is a 1849-iki honvédsereg kezdetleges tüzérségének jelentékeny harczerképességéről. Az olasz hadjárat alatt tüzérségi őrnaggyá s egy lőpartalék parancsnokává, 1862-ben gyalogsági alezredessé s egy év múlva ezredessé, a porosz hadjáratban a tábori tüzérgazgatósághoz szárnyességé, 1869-ben vezér-

őrnaggyá, egy évvel később a 9-ik tábori tüzérezred tulajdonosává s végre 1874-ben altábornaggyá nevezetett ki.

Ez katonai pályája eddigé. Sikerei nem zajosak, de jelentékenyek. Csatákban nem jutott még neki kiváló szerep s munkássága nem szorított csak a rendszeres vezényleti és vezérelti teendőkre. Főérdeme különösen a tüzérségi intézmény javításában áll. Három éven át 1862-től 1864-ig a hadügyminiszterium kebelében szervezési munkával foglalkozott, 1864-ben már sürgette — noha eredménytelenül — a hátultöltő kézi lőfegyver behozatalát s hogy neki szót nem fogadtak, azt keservesen bánta meg a hadsereg a porosz „hátultöltő” ellenében. Ő léptette életbe a katonai lököskolákat s a tüzérségi lögyakorlatok új rendszerét. Ő hozta be először a hátultöltő ágyút s mint közös hadügyminiszter ő ismerte fel legelőször s alkalmazta oly hatalmasan az Uchatius-ágyukat s azok előnyeit. S ha ma régi hírnevéhez méltón az osztrák-magyar közös hadsereg tüzérsége újra legkitünőbbnek tartatik az egész világon: abban a főérdem minden esetre Bylandtot illeti meg.

Iseri Európa mivel nyelveit. Modora nyugodt, katonás és gavalléros a szó teljes értelmében. Családja Hollandiából származik s tán ezért is alkotmányos érzülete elvszerű és szepültelen. E tekintetben senki sem mulja fölül s talán meg sem közelíti az egész hadseregben. Ilyen volt már akkor is, mikor még nem volt miniszter s azért társai gyakran nem is jó szemmel néztek rá. Feltették tőle a hadsereg autocratismusát. Mint miniszter például szolgálhat a legalkotmányosabb „civil” miniszter előtt. Ő magánjellel és politikai jellem közt különbséget tenni nem akar. Ő az adott szó szentségét szentségnek tekinti akkor is, ha mint katoná, akkor is, ha mint magán ember s akkor is, ha mint politikus és miniszter adja azt. Sokszor bámulták és sokszor komikusnak is tarták e jellemvonást benne még a népképviselő delegátusok is, a kik természetesen megszokták már a miniszteri expozékat és praeliminárákat és mindenféle budgetjavaslatokat nem úgy venni számba, a miként azok előterjesztetnek és megszavaztatnak, hanem sokszor egészen másként.

Például rossz politikát csinál a miniszter, rossz politikát csinálnak a miniszterelnökök, emelik az adót Lajthán innen, Lajthán túl, nagy a deficit mindenütt, neszt út a saját mindenütt s larmáz az oppozíció mindenütt. Ilyenkor a miniszterelnökök és pénzügyminiszterek egyáltalán nem engedhetik, hogy a hadsereg budgetjavaslata túlhaladassa a valyi száz milliót, s hogy ekként az ellenzéknek kezébe fegyver adassék. Mit csinálnak tehát? Neki esnek a közös hadügyminiszternek, hogy a hadsereg élelmészére előirányzott összeget tegye 3—4 millióval kevesebbre a szükségesnél. Igen — replikáz Bylandt — de ez ámitás, hiszen én azt a 3—4 milliót kénytelen leszek elkölteni, mert a létszám nem engedi a leszállítást, a katona pedig éhen meg nem halhat. Erre aztán miniszterek, miniszteri tanácsosok, delegátusok s mindenféle tanácsadók neki esnek, hogy hiszen lesz mentése elég. Ott vannak az egyéb című megakarítások, a virement-ok, az indemnitik, a póthitelek; válogathat bennük, a mennyit csak tetszik.

Vagy például valahol be nem vallható csapat-felállításra kell fél millió forint s bevallható puskajavításra kell szintén fél millió! Bylandt ezt hiven adja ell a delegációban. Ugy de a közös külügyminiszter és a delegátus nem akar beszélni csapat-felállításról, nehogy meghallja azt az ujságíró. Ilyenkor tehát csapat-felállításra nem szavaznak meg egy krajczárt sem, hanem puskajavításra megszavaznak egy milliót — s

végül puskajavításra nem fordítanak egy krajczárt sem, hanem csapat-felállításra elköltötenek egy milliót. Az ilyen dolgot aztán elnevezi Bylandt az alkotmány csunyaságainak, melyekhez ő jószántából sohase járul, mert ezek a nyilvánosan kimondott szó szentségével meg nem egyeznek.

A delegációknak vele kevés bajuk van, de annál több ő neki a delegátus urakkal. Ő ugyanis azt hiszi, minden delegátus ép oly komolysággal és elhatározottsággal szól a dologhoz, mint ő — tehát minden delegátust teljes komolysággal törekedik köllőleg informálni. Ámde ő sehog se, Mayvald generális pedig, kit magával visz, rosszul tud magyarul, a delegátus pedig rosszul tud metetül. A sok herczehurézát sokszor órák számra komolyan hallgatja végig Bylandt s talán csak annyit gondol magában: „Mégis furesa dolog ez a közös alkotmányosság.”

Orosz dolgok.

Egy szerencsés kereskedő.

Odessza legszuratosabb zugában áll az Iskariotovits Simon, egy több milliómos zsidó irodája. Magánháza azonban a város szűz részében fekszik, és üzletét, mint pénzkölcsönöző, főleg itt folytatja.

Jövedelemforrásai sokneműek, ő maga egyszerűen csak kereskedőnek mondja magát, de hogy mivel kereskedik, elhallgatja. Simon a kereskedő czéh első osztályába tartozik; ezen osztályu kereskedőnek be kell vallani 24,000 forint tőkét és évi engedély ezimén fizetni kell 600 rubelt; a második osztályban a tőke 9200, az évi fizetendő 422 frt; a harmadikban 3840 frt tőke után fizetnek 121 frtot. E három czében alól van a kis-kereskedőké, a kik 30—40 frtot fizetnek évenként — a mi sokuknak terhes adó; s ha irodája szuratoságáról ítélne, azt gondolná az ember, hogy a mi zsidónk is ebbe az osztályba tartozik.

De Simon gyakran van távol Odesszától, körutat tesz a pomerzitikok (pusztai földbirtokok) között, és e látogatásai folyamában igazítja el üzlete főbb teendőit, s mi nem kíván mutatósi irodát. Simon alacsony egy emberke, viseltes halóköpeny formába öltözve, lapos, kerek és a régiség miatt zsiros kalappal. Árul francia regegyeket, gazdasági eszközöket, vutkit, selyemszöveteket, turkoisokat, zongorákat és kintornákat; vásárol gabonát, gyapjút, lovakat. Az a kis üzlet, melyet ezeltől pár évvel Wiskoff herczeg vezetett, fölvilágosíthat az ő kedvező modorról, mely szerint a megszorult arisztokratákon segít és magának is csinál egy kis hasznót.

Egy égető nyári napon, mikor a herczeg a hőség és az unalom miatt álmos volt, a zsidó poros telegája beporoszkázott a roskatag kastély udvarába. Egy falura szorult herczegnek bármint látogató olyan kedves, hogy még hitelezőjét is ziviesen látán, mintsem vendég nélkül maradjon; aztán Wiskoff Sergiusnak, a ki Simont jól ismerte, sok oka volt az ő megjöttén örülni. Mindazáltal megtartotta a keresztényhez illő méltóságot egy hitellel szemben, és Simon is előbb egész alázottsággal kezelt csókolót s azután kerülgető modora szerint, hozzá kezdett arra czélozgatni, hogy hajlandó volna megvenni a herczegnek még lábán álló gabonáját. A herczeg is szintoly hajlandó volt eladni nemcsak ezt, hanem jövő évi termését is. Simon eleinte gondolkozóba esett; de végre azt mondta: nem bánja hát, megveszi a jövő évi termését is. Erre a herczeg azt mondta: „Miért ne venne meg egyuttal három, négy, öt évi termését is?” Így alkudoztak kettesként, míg a herczeg részéről hízogó kérések, a zsidó részéről apránkénti sópánkodó ígérgeté-

sek után (miközben esküdözött, hogy e vásár miatt tönkre jut) megkötötték a vásárt, mely szerint Simon megvásárolta a herczeg öt évi termését, a piaci ár harmadrésznél valamikéval olcsóbban.

A herczeg örömeiben majd kiugrott a bőréből, mert a kialakított összeg elég nagy volt arra, hogy nejjel együtt rögtön Párisba utazzék és ott mulasson egy évig — hisz e földön ugy sem vágyott egyébre. Először aztán a Simon zsiros uti táskájából egy nyomtatott egyezményi minta, a herczeg az üresen hagyott helyeket kitöltötte és aláírta, erre Simon két kaftánja oldalcsébe kühözött . . . nem egy csomó bankót, hanem egy csomó fizetetlen váltót, melyeket a herczeg a nyugati fővárosokban állított volt ki, és földön-csuszó alázottsággal visszanyújtotta tulajdonosának.

A családás iszonyu volt, s a herczeg zitikokra fakadt, a barina (a herczegné) is, a ki az alkudozás alatt a szobába jött volt, s már a francia szállodákról álmodozott, ökölbe szorította kövér kacsécskáját s azt mondogatta, hogy a hitetlen csalót ki kell korbácsolni a kastélyból. De Simon siralmasan aláztos volt: semminemű élő teremtmény nem tud olyan aláztos lenni, mint az orosz zsidó. Ő drága pénzen vette meg a váltókat — vinnyogá — tudva, hogy egy Wiskoff váltója annyi mint vert arany, aztán bizonyos volt benne, hogy ő nagyméltóságai elhiszik, hogy ezzel tényleges szolgálatot akart tenni nekik. Ő nagyméltóságai nagyon rossz kedvökben voltak, de utóvégre sem vala mit tenniük, megadták magokat. Szerencsére volt még készpénzzel fizetendő egy kis felesleg — mintegy kétezer rubel — ez megvizasztalta őket szerencsétlenségökben, mert módot nyújtott arra, hogy hat hétig nagy lábón elhessenek, a mit nagy buzgósággal meg is tettek.

De ebből az üzletből a Simon nyeresége nem csak ennyiben határozódott. A következő augusztusban egy hosszú szekér-karaván indult el a herczeg birtokáról, a gabonával Odesszába. A herczeg gazdatisztje, egy lapos orru, ravasz kalmuk volt a szekerek felügyelője; ő pedig meg Simon — még a gabona-vásár előtt titokban és kölcsönös meglepedésökre találkozáván — szövetségben állottak egymással. Elég az hozzá, valahogy a karaván lassan talált haladni, azután meg a pusztai ködben elvesztette az utat, végre meglettek a szeptemberi esőzések és a búzának nagy része megromlott. A mi több, mikor Odesszába érkeztek, folyvást esett és nem tudtak fészert bérelni.

Simon és a kalmuk együtt mentek le a kikötőbe és a tényállásról kellemesen meggyőződtek. E közben a karavánt ököreivel és parasztjainal nem lehetett isten számába az utczán hajgni, hol már gyülekezni kezdett a rendőrség, hogy megbírsáolja őket, mivel a közlekedést akadályozták; e szerint a kalmuk kényszerülve volt a zsidóhoz folyamodni, hogy bármi áron szerezzen magtárt számára; ezt a zsidó nagy ziviesen meg is tette, azaz megszerezte rég üresen álló saját magtárát, a mit a kalmuk is jól tudott volt. Ezután külön kellett választani a jó búzát a megromlottól, mert a zsidó nem romlott gabonának akudott volt. Meghatározott számu mérő gabonában egyezkedtek volt, annyiban, a menyit a herczeg vetéseiből remélt, nem pedig a vetések voltak kikötte, úgy a hogy állottak; továbbá az is ki volt kötte, hogy a gabonát valamely fedett helyiségben kell átszolgáltatni; ezért kellett volna fészert a kalmuknak.

A buza megvizsgálásakor a mintával nem egyezőt visszavetették, s ekkor kérdésebe jött: mi tevők legyenek a romlott búzával? A kalmuk legott tisztába jött azzal, hogy a visszavetelt nem érdemli meg, azt pedig, hogy Odesszában

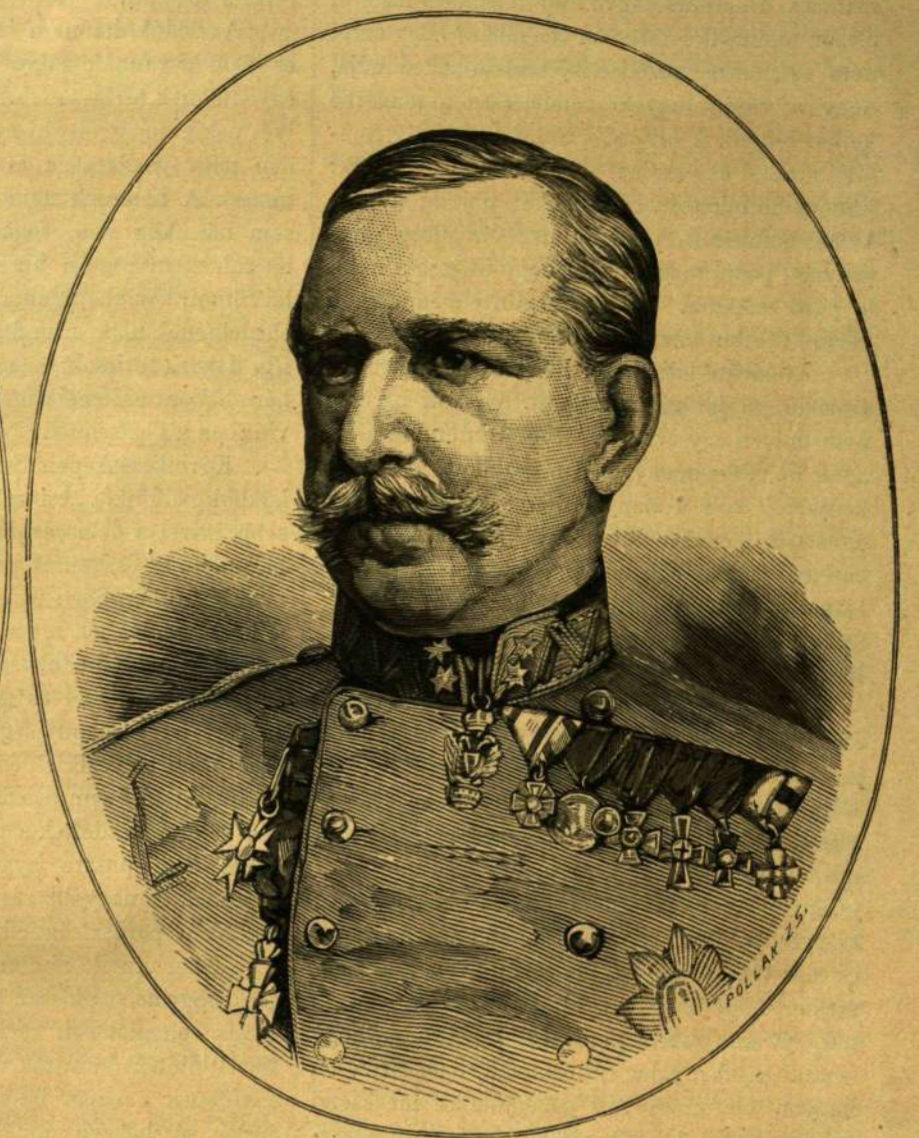
KELET-ÁZSIAI KÉPEK A PÁRISI VILÁGTÁRLATON.

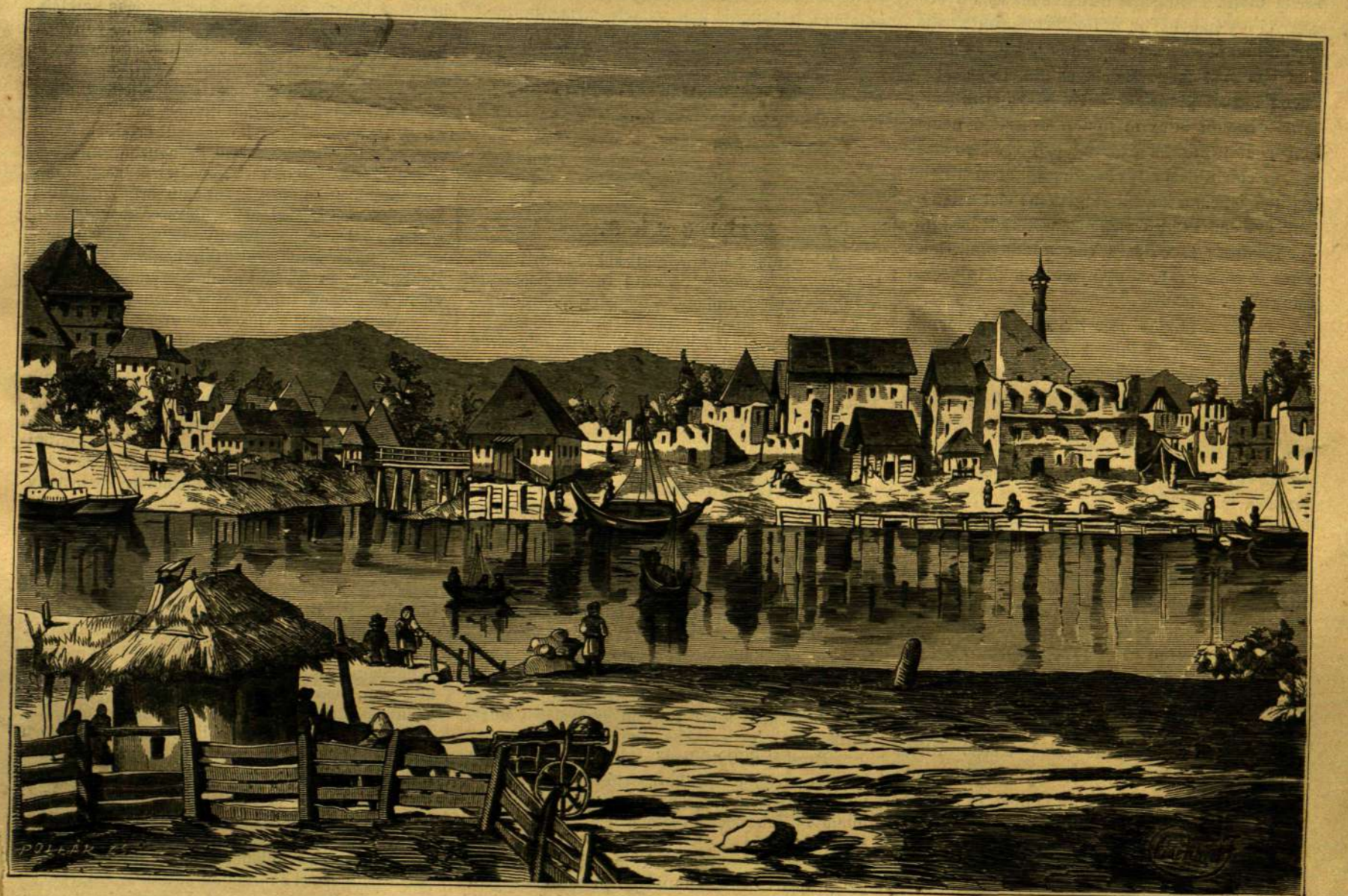
PESAVUR (AFGHANISZTÁNBAN).

BÁRÓ HOFFMANN LIPÓT,
közös pénzügyminiszter.

GRÓF BYLANDT-RHEITH ARTHUR,
közös hadügyminiszter.

BRČSKA. — EISENHUT FERENCZ EREDETI RAJZA.

raktárba tegyék, még kevésbé; mikor hát Simon azt ajánlotta, hogy megveszi a disznók számára, a kalmuk kapva kapott rajta és nagyon olcsón átengedte, fölvetve magában, hogy ezzel nem számol be gazdájának, hanem azt mondja, hogy a vásárfelügyelő rendeletére a tengerbe kellett önteni. A mi pedig Simont illeti, ő a romlott búzából egy szemet sem adott a disznóknak; hanem fölrakatta egy korhadt hajóra, a hajó terhét biztosította mint jó búzát, a görög kapitánynak pedig megrendelte, hogy ütsse a hajót a part szikláiba — a mi megtörténvén, Simon zsebre rakta a biztosítási összeget.

Általában látni való, hogy a becsületes kereskedő jól játszotta kártyáit. Wiskoff herceg nem tudván egy évi terméséből Simonnak megadni az egyezményben megszabott összeget, kénytelen volt a hiányt (6 százalék kamattal együtt) a következő évből pótolni; mivel azonban a következő évben új véletlenség ismét hátralelkkel terhelte, a dolog végre oda ütött ki, hogy mikor öt évi aratászt eladta, voltakép nyolcz, ha nem tíz évit idegenítette el.

Iskariotovits Simon sok más üzletet csinál ebben a modorban. Például juhót vásárol a *pomesztikoktól*, s megegyezvén a gazdaszisztekkel, hogy ezek nagyobb része beteg érkezzék Odeszszába, a beteg juhokat megveszi potom áron, mint a romlott búzát és eladja első minőségű juhhus gyanánt (a katonai hatóságokkal előleges kiegyezkedés mellett) a Briskatartine-huszárok és más vitez ezredék táplálékául. Abban is nagy mester, hogy megvásárol pókos lábú ponykát, s mihelyt az ő kezébe kerülnek, kisül róluk, hogy semmi bajuk; rideg rüt esikókat, természetesen nagyon olcsón és volt gazdájuknak megszerzi azt az örömet, hogy e gebéket idő telve az odeszszai boulevardokon úgy ismerik föl, mint első rendű háts lovakat.

Simon voltakép az orosz nemes azon gyógyhatatlan vengéjével üzérkedik, mely szerint restel utána látni saját birtokának, s ha nyerevényei oly nagyok, az a földbirtokosok hibája. Olyan különös esetben egy ember, a ki az üzletben éleséget magaviseletében akkora alázatoságba burkolja, melyet leírni bajos, látni pedig kínos. Simon annyira földön csuszó a nemes ember előtt, mintha attól félne, hogy kirugdossák, és ebben hasonlít oroszországi azon hitfelei legtöbbikéhez, a kik túl vannak az élet delén és remegve emlékeznek még azokra az időkre, mikor rugdosás és öklözés volt mindnyájuk között sorsa és mikor a törvény nyomta el őket össze-morzsoló kivételivel.

Egész a Miklós csár haláláig a zsidóknak nem volt szabad földbirtokot vásárolni, tanuszkodni polgári perekben, zsinagógákat építeni, sem a szent városokban, Kiewben és Moszkvában lakni. Kényszerülve voltak különös öltözetben járni, és az állam minden zsidó családtól elvett egy gyermeket s szülői költségén kereszténynek neveltette.

Ily társadalmi alárendeltség emlékét — még miután a törvény meg is szüntette — egy emberöltőnél hosszabb idő törölheti csak ki. Iskariotovitsnak most vannak zsinagógái, zsidó iskolái, helyhatóságai szabadalmi; egyházi ünnepeit megülheti nyilvánosan s ha megrugdosná valaki, a rugdosó póru járna. Megkísérli ugyan koronként egy-egy csapat egyetemi zavarogó és magas kedvű tanuló, a végt modort föleleveníteni, megrohán valamely zsidót, de a zsidó elkezd ordítani s a hány zsidó meghalja, versenyt ordít vele, míg lármájukra az utca megtelik néppel, és a bűnösöket a rendőrbíró rögtön megbünteti, hogy a csend helyreálljon. Ez az ordító eljárás hatalmas védelemnek bizonyult a hosszagon szenvedett közönségre nézve; de ámbár megvédi a zsidókat a mostoha bánástól, azt a megvetést, mely-

lyel irányukban az orosz nép minden és kiválság felsőbb osztályai viseltetnek, semmi sem bírta apasztani.

A zsidók, ha nem is a törvény előtt, mind ez ideig ki vannak zárva abból, hogy másokkal egyenlőknek tartassanak. Sok olyan jog van, melyet nekik megszerezni nem lehet. Simon minden nagy gazdsága mellett sem lehet soha nemes. A nemesek nem veszik be klubjaikba, sem házaikba nem fogadják el vendégül; az operaházban rögtön kikélnék zártárszeikeiből, ha Simon közikbe találna ülni; semmi áron sem ebédelnének nála, s ha fiait katonáknak adná, az ifju Iskariotovitsok megfizetett törekvéseik és bárnekkora érdemeik mellett sem tudnák feljebb vinni az altisztiságnál.

Következésképen Simon és hitrokonai lelkéből gyűlölik a „csin”-t, a mi annál veszélyesebb, mivel a délorszországi kereskedelem kétharmada, az északinak pedig legalább is egyharmada az ő kezökben van. Tényleg ki levén zárva a közhivatalokból, nincs beükné közzszellem, s mivel nem földbirtokosok, nem bánják bármi történjék a földdel és gögös uraival. Összehalmozott nagy mennyiségű készpénzüket kül országokban helyezik el, és a hazai ipar előmozdítására semmit sem tesznek; de a közelebbi évek óta sejtteni kezdték a pénz befolyását a politikára; nem pusztá gyanu, hogy az agrarius igazalmak legnagyobb részét, a melyek pezségbe hozták a parasztság lelkét, a zsidók szitogatják.

Iskariotovits Simon soha sem megy körutjára, hogy ne sugdossan a parasztok fülebe olyan ravasz elméleteket, melyek ez előtt huszonöt évvel bitófára juttatták volna, sőt most is meggyűjtenék a baját, ha egy gyorsíró papírra tehetné. A háboru alatt Simon töle telhetőleg befolyt a köznyomor növelésére, midőn az államjegyeket csak 30 százalék levonással fogadta el. Még most is arról sutog, hogy az állam a bukás szélén áll; a nemeseknek sem váltóra, sem földbirtokra nem kölcsönözne egy bankót se, hanem amolyan felkelhető biztosítékot, például ezüstneműt és gyémántokat követel. A kizárólagos törvények és a vakbuzgó előítéletek idegenné tették őt az orosz földön, és úgy tesz, mint az idegenek ellenséges népség között.

Grenville Murray után

Csurgó.

Breska.

A boszniai hadjárat alatt sokszor volt említés tárgya a Breska neve, mint ama városé, mely a tuzlai uton fekvő, a Szapary hadosztályának vonulási irányába esett s mindjárt a hadjárat elején némi portyázó összejáratás színhelye volt, s később esapatainknak fontos állomási helye lön. Ez alkalommal bemutatjuk képét Eisenhut Ferencz hazánkfa rajza után, ki mint a müncheni festő-akadémia növendéke, csupán tanulmányozási czéllal ment Boszniába, s ott jelen rajzát is a hely színén vette föl.

Breska városa a Száva jobb partján fekszik. A szép szerb templommal s több török mecsettel bíró csinos és meglehető nagy város igen szép helyen terül. Kereskedelme is igen élénk, úgy hogy forgalmára és nagyságára Boszniának első városának mondható Szerajevo után.

Szeptember havában a város mellett vonult át a Száván a Bienert hadteste, mely ostrom alá fogta s hét napig ostromzárta és négy napig bombázta a hadjárat alatt ismét a fölkelők kezébe jutott város. A „Maros” nevű dunai monitor e bombázás alatt igen jó szolgálatot tett e város ellen.

Breskát 2000 fölkelő védte, kik elkeseredetten harcoltak s csak borzasztó tüzeles és három napig tartó gyalogsági harc után menekültek el, mialatt a lakosság kitűzte a fehér zászlót a város házára.

Képünk a városnak a kis folyó jobb partján fekvő részét mutatja. A török negyedet a bombázás igen megrongálta, úgy hogy több ház sérült meg szánál. A kép baloldalán látható

magasan fekvő épület a régi városház (konak), mely a lövöldözés alatt igen megszenvedett. A kép közepe táján alól, a folyótól jobbra fekvő épület a várnáz (gjurmok), valamint a török negyed több békés magánháza srtetlen maradt.

A kis folyót átfogó hidat a mi hidászaink verték mindjárt a város megszállása után. Egy bosnyák, látva a hirtelen épült hidat, így szóló társához:

— *Vidi sto je nam svaba deno, u szto godina nebi mi taku csuprija bez svaba dobili.* (Nézd, mit hozott nekünk a sváb már is; száz esztendő alatt se kaptunk volna ilyen hidat a sváb nélkül.)

A háttérből előnyuló torony egy török meceset minaréje.

Pesavur.

Az angol-afghán háboru meg van kezdve s az angolok már jelentékeny előnyöket vívtak ki az afghánok felett. Ali-Musjid afghán erőd a Khaiber-szorosban nov. 22-én már az angolok kezébe került. Ez az erőd egyike a legerősebbeknek és legjelentékenyebbeknek. Az indiai-angol haderő Afganisztánt keleti határszélén támadta meg. A haderő az angol-indiai birtokot képező Pesavurban gyülekezett és ott várta a dolgok békés vagy háborus fordulatát. Mult heti egyik képünk ezt a jelenetet ábrázolta.

Ezuttal bemutatjuk *Pesavur* városát, mely az angol-indiai hadműveleteknek alapját képezi. Főhelye a Pesavur völgyének, mely terület az Indus és Afganisztán között fekszik és a Kabul folyó által két részre van szelve. A Pesavur völgye köröskörül magas hegyekkel van borítva, melyekben független afghán törzsek laknak. A völgy éjszaki határhégyeiben laknak a juszufzai, nyugati részében a momand, délnyugati és déli részeiben az afridi törzsek; a völgy keleti részét az Indus folyó határolja.

Pesavur völgye 1849-ben jutott az angolok birtokába, mint a Rundist Szingh királyság egyik része, mely Afganisztántól szakadt el azelőtt pár évvel. 2400 □ mérföldre terjed és 524,000 lakost számlál, kik jobbára szintén afghánok.

Pesavur városa magas-fennsíkron épült és így alkalmas kilátást nyújt minden irányban az egész Pesavur völgyére. A Khaiber-szorostól 12 angol mérföldnyire fekszik és egy ágyútelephez hasonlóan van a szoros nyílása elé szegve. A Khaiber-szoros képező magas sziklák, a Hindu-kus hóval borított csucsi, gyönyörű képet tárnak Pesavur elé. Ez a hely egész angol-Indiának legfontosabb hadászati pontja, meny nyiben a száraz földön támadó ellenség ellen figyelő őrszemet képez. Jól védett állás különben is. A Pesavur völgye köröskörül erődökkel van ellátva, melyeknek sugarai Pesavurban mintegy göczpontban folynak össze. Délről kezdve nevezetesebb erődök a Mackeson erőd, a fontos Kohat-szoros kijáratánál, a Bara erőd nyugaton, a Dsamrud erőd szintén nyugaton, a Khaiber-szoros torkolatánál, éjszaknyugaton a Micsni, Subkudder és Abazai erődök állanak a határvonal mentében mint fontos katonai pontok.

Maga Pesavur városa nemesak katonailag, hanem kereskedelmileg is fontos állomás és Indiának Közép-Ázsiába vezető kapuja. Katonailag megerősített hely, rendszeren három üteg tüzérség, két ezred angol katonaság, két ezred bennszülettelt lovasság és három ezred bennszülettelt gyalogság. A város öt angol mérföldnyi kerülettel bír és 60,000 lakosa van; ezek két harmada mohamedán, egy harmada keresztény és brahma vallású. Egymás mellett állanak a mohamedán mecset, a hindu bálványtemplom és az angol misszió imaháza. A várost kőfal veszi körül, nyolcz kapuval, melyek között a főbejárát a Khaiber-szoros felől „Kabul kapuja” nevet visel. Mióta Pesavur az angolok kezében van, sokat szépült, különösen utcaí szélesítették és itt-ott csinosabb és szebb házak épültek; mindazonáltal a két minare nagy dsámin kívül alig van Pesavurnak monumentális épülete. A házak sajtáságos stilben, kiszökellő erkélyekkel és lapos fedellel vannak építve. Pesavur szomorú emlékü hely az angolokra; nagyon sok tekintélyes férju hamvai pihennek e városban, kik politikai misszióval levén az afghánoknál, életükkel fizettek meg bugzalmukért. De az egészségellen levegőnek is számosan esnek itt áldozatul. Az egész a völgy legegészségtelembebb és a cholera félszékül tekinthető, azért az angolok a „halál völgyének” is nevezik Pesavur völgyét. Levegője november, december, január és február havában nagyon

megegyező Dél-Franciaország levegőjével, míg június és július havában 112° C-ra emelkedik a hőmérő árnyékban is. Pesavurnak öt temetője szomorú emléket őriz a gyakori és makacs cholera-ernek, melyeket kiválóan makacs és pusztító természetűek.

Pesavur szebb épületei közé tartozik az angol templom, mely a kabuli uton fekszik és sok angol diplomatának és magasabb rangú katonának emlékét őrizi falai között.

Keletázsiai képek a párisi kiállításon.

Kelet-Ázsia mesés tartományairól gyermek-kori tanulmányaink után alig emléksznk jobban valamire, mint azon csodálatos sokfejű- és sokkaru isten-szobrokra, a melyek által igyekezett az eszes ind nép kifejezni fogalmát egy oly lény felől, mely nemesak magasabb az embernél, de tulajdonkép az egész nagy mindenséget is magában foglalja.

A Trocadero-palotában, hol az emberi alkotás legsajtáságosabb tárgyai mind képviselve voltak, nem hiányozhattak ez isten-szobrok sem. S csakugyan a palota balszárányának egyik nagy termében több más kelet-ázsiai ritkaság között ott lehetett látni ez istenalakokat is. Guimet Emil gyűjteménye volt e teremben, kit a francia közoktatásügyi miniszter 1876-ban egyenesen azért küldött Kelet-Ázsiába, hogy az ottani népek társadalmi s vallásos életét tanulmányozza.

A terem közepén terjedelmes talapzaton állott a gyűjtemény legerdekesebb s leginkább szembeötölő darabja — a „mandara” vagyis a különböző buddha istenségek teljes jelképe. E csoportozat igen pontosan készített utánzása azon szobornak, melyet Tao-Dji templomában imádnak s a másolatot is Yamamoto de Kioto ottani szobrász készítette. E szörny, melyet Kooboo-Daisi állítottatott föl még a kilencedik században, történetesen 19 alakból van össze-téve, mivel különben a mandarok csoportját a különböző felekezetek eltérő fölfogása szerint nagyon különböző csoportozatok alkotják.

A fialak jelképezi a nagy Nitit, a világosságot s tökéletesedést. Jobb kezének mutató ujja ábrázolja az értelmet, mely áthatol s uralkodik az öt elemen, melyet a balkéz öt ujja képvisel. A nagy Nitinek négy fő s négy másodrendű kinyilatkoztatása vagy megtestesülése van. Az első négy a főerények — Dainiti — csoportja; ide tartozik elől Ashika, a vallásos érzellem eredete, baloldalt Hoshio, a tökéletes élet, hátsó oldalon Amida, a theologiai bölcsesség s végül jobboldalt Fekon-on-joo-djon, az emberek megmentője. A négy másodrendű megtestesülés jelképe az első rendűek közt foglal helyet s szintén határozott tipikus ábrázolással, hol mindennek jelentősége van, visszatükrözöttve. A többi alakok már mintegy alsóbb rendű lények, köztök az öt elem s a nagy Sakia-Monai tanítványai: Fonguan elefánt s Monzu oroszálón, az előbbi egyik kezében a lotuszvirággal, másikat pedig mintegy áldásra nyitva ki. De nemesak a jó istenek vannak e nagy csoportban előtüntetve. Az indok sajtáságos pantheistikus nézete szerint ott van még a talapzat négy szegletén a buddhizmus négy ellenséges szelleme (ördöge): keletről a bishamon, két alak; délről Koomokon, veresszinü, nyugotról Djikokon, zöld színü, éjszaki részén végre Soosho, husszinü. Mindezen alakok közül képünkön három látható, mely azonban az egészről elég jó képet nyújt.

A „Mandara” valóságban a buddhizmus egész világnézetét egyesíti magában. Jelképeze van abban a tökéletesedés, azaz az ember törekvése az isteni létre, továbbá az istenség leszállása az emberekhez, hogy azok lelkét tanítás s rábeszélés által megnyerjék; de itt láthatjuk egyuttal a szentvédélyek s azok megtestesülését is.

A nagy csoport képünkön pálmafák, különböző japán edények által van körülveve s elül áll egy imádkozó pap. Magában a teremben, melynek egyrésze szintén látható, különböző szekrényekben vannak elhelyezve a Keletázsiaira s különösen a buddhizmusra vonatkozó nevezetességek, s körben apróbb s nagyobb istenek szobrai, leginkább sajtáságos ülő alakban. Az egész gyűjteményt Guimet Lyonban a keleti muzeumban szándékozik elhelyezni, mely muzeum ennek követekében a legnevezetesebb orientális gyűjtemény lesz a kontinensen.

Feltűnök még e teremben a falakon levő képek. Keletázsiai, különösen japáni jellemző alakok, csoportok, tájképek s különösen az isteni tiszteltre vonatkozó tárgyak vannak itt feltüntetve. Egészen véve 34 különböző nagyságu kép, melyekről a kiállításon levő japániak is elismerték, hogy ritka élethűséggel ábrázolják tárgyaikat. A képek festője Régamey Félix párisi festő volt, Guimet kísérője tudományos utjában. Ez volt az első eset, midőn európai művész ott a hely színén készített ily nevezetes képeket.

A Trocadero-palota ezen termének sajtáságos kíneseiről képink csak halvány képet nyújt ugyan, de a képzelődést maga a tárgy is felizgatja s a néző könnyen elvárásolva látja magát azon népek közé, hol ily istenségek előborul le a nép s ilyeneknek hoz áldozatot.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

VERNE GYULA REGÉNYE.

MÁSODIK RÉSZ. — TIZENHATODIK FEJEZET.

A menekülés.

Herkules volt, ismerhetetlené téve a kuruzsló álcája és öltözte által, a ki ekép szólott; az pedig, a kihez szavait intézte: Sand Dick, még mindig oly gyöngén s bágyadtan, hogy Benedek urra kelle támaszkodnia, a ki mellette állt a csónakban, míg lábaiknál Dingo, a hü kutya hevert.

Weldonné, visszanyerve eszméletét, csak ennyit tudott mondani:

— Te vagy, Dick, te vagy!

A fiatal ember fölegyenesedett, de Weldonné már karjaiba szorította s a kis Jakab kedveskedésekkel halmozta el.

— Dick, barátom Dick, kedves Dick! kiáltott a kis fu, nem tudva hova lenni örömben, — s aztán Herkuleshez fordulva:

— És én meg sem ismertelek! Olyan csuf voltál!

Hiszen ördögöt játsztam, az ördög pedig nem igen szép ám.

— Herkules, derék ember! szóló Weldonné, kezét nyujtva a négernek.

Ő mentette meg önöket is, mint engem, ámbár tagadja, tevé hozzá Sand Dick.

— Megmentett, megmentett! de még nem vagyunk megmentve! mondá Herkules. S Benedek ur nélkül, a ki elmondta hol vannak, mit sem tehettem volna.

Valóban Herkules volt, a ki öt nappal azelőtt, az erdőben oládkodva, meglátta a bogár után szaladó tudóst s őt vállára ragadva magával vitte. E nélkül sem ő, sem Dick, nem tudták volna a Weldonné rejtek helyét.

Mialatt a csónak gyorsan siklott alá a folyón, mely itt összeszorulva partjai közt, sebesen folyt alá, Herkules röviden elbeszélte, mi történt vele, mióta a Coanza révén megugrania sikerült; mikép kísérte láthatatlan a Weldonné és fiát vívó kitanadt; mikép találta meg a lövéstől megbézbzett Dingtót; mikép érkeztek mindketten Kazondé környékére; mikép tudatta Sanddal, a Dingo által vitt levélkében, Weldonnéék hollétét; mikép igyekezett Benedek ur föltalálása után behatolni a jól őrzött tanyába, s végre mikép sikerült az, a híres varázsló álcájában, a kivel oda menő útjában az erdőben találkozott s kitől éjszakkal vette el mgangaruháját, míg őt egy írához kötötte.

De a Sand Dick megmentéséről Herkules hallgatott.

— Hát te, Dick? — kérde Weldonné.

— Én, asszonyom? Én mit sem tudok! Utolsó gondolatom ön és a kis Jakab volt; hiába igyekeztem megszaktítani köteleimeket, melyekkel a karóhoz voltam kötve; a víz már egészen elborított; elvesztettem eszméletemet. Mikor ma-

gamhoz jöttem, a sűrűben, a papyrus-növények között tört réseben találtam magamat s mellettem térdelt Herkules és ápolgatott.

— Hát igen, hiszen én kuruzsló, jövendőmondó, meg egy kicsit orvos is vagyok! — felelt a néger.

— Szólj, Herkules, — kérde Weldonné, — mikép sikerült megmentened Dicket?

— Hát én mentettem meg? Hát nem döntette föl a folyó sebes árja is a karót, melyhez kötve volt? Nem sodorhatta az éj setéteben magával, felszínén úsztatva? S ugyan nehéz volt onnan kihuzni aztán! Azt akárho is megtehettem volna. Nem tehetted-e meg Dingo is?

A kis Jakab két kezé közé fogva a Dingo fejét, kérdést intézett hozzá:

— Te tetted-e Dingo? — s kezeivel megriázva a kutya fejét, folytató: Látod Herkules, Dingo tagadja, hogy ő tette volna. Ugy-e Herkules tette? — S most igenlőleg rázta a kutya fejét. — Azt állítja, hogy te tetted.

— Barátom Dingo, — szóló a néger, mosolyogva simogatta meg a hü ebet, — ez nem szép tőled, elárulni barátodat.

Valóban, Herkules volt, a ki Sand Dicket, saját élete kozkáztatásával megmentette. Az éj setésége segítségére volt. S ő azt oly egyszerű dolognak tartotta, a mivel nem is érdemes dicsekedni.

Most már csak az öreg Tamáson s a három fiatal négeren kelle bánkódnok. Herkules azokat is kísérte egy darabig, mikor őket végzők tova hajtatta; de semmi alkalom nem kínálkozván megmentésükre, kénytelen volt sorsukra hagyni őket.

— Ki tudja, — vigasztalá Weldonné, — midőn látta, hogy róluk beszélve nagy könnyek csillognak a jó szívü óriás szemében, — ki tudja, talán az isten megengedi, hogy még viszontlásuk őket.

Weldonné is elbeszélte Dicknek röviden, mi történt velök az Alvez tanyáján; mily ajánlatot tett Negoro nekik s hogy már el is utazott férjéhez, a ki a váltságdíjjal sietni fog megszabadításukra.

— Azon kell lennünk, — mondá Sand Dick, — hogy Negorót megelőzzük, s előbb érjünk a partra-mi, mint ő visszatérne Mossamédés-be.

Ott a portugál hatóságok partfogása alá helyezték magukat s mikor Alvez jelentekzik, hogy fölvegye a százezer arany váltságdíjt —

— Százezer korbácsot neki! — fejezte be a mondatot Herkules.

Valóban, a zavarok és szerenésétlenség elkerülésére egyetlen mód volt, megelőzni Negorót. A folyó, melyen csónakjuk elég gyorsan haladt, de melynek nevést nem tudták, északi irányban folyt; lehetséges, hogy a Zairba fog ömleni; ez esetben, a helyett, hogy Saint-Paul de Loanda táján érneek partot, alsó Guineában fogának kikötni, a mi azonban a dolog lényegére nézve meglehetősen egyre megy.

A csónak, melyen utaztak, inkább tutajnak volt mondható, mert fatörzsekből volt összekötözve, melyek ágairól nem levén egészen lefosztva, azok a tétéjén zöld sátorba voltak összehajtvva, enyh-helyet adva a nap heve s az eső ellen egyaránt. Mint egy szőlő sziget, siklott alá a vizen. Ily szigetekről említést tesz Cameron a híres utazó is. Hossza harmincz, szélessége hat láb levén, bőven elég volt mindnyájuk számára.

Dick, — a ki a parancsnokságot ismét átvette — először azt akarta, hogy biztonság kedvéért csak éjszaka utazzanak. De hosszonnagy órából tizenkettőt elveszíteni, nagyon kesleltette volna utazásukat, mely pedig, a mint tudjuk, nagyon sietős volt. Mivel előre láthatólag az ut hosszú lesz, élelmi szerekkel pedig ellátva nem voltak,

minden nap úgy kellett beszerezni az egy napra való s e végből a partokon vadászni — s mindössze az az egy puskájuk volt, a melyet Herkules ragadt el a katonától, menekülésekor. A mellett halászhattak is a csónakról.

E közben a csónak oly sebességgel haladt le a vizen, melyet Dick maga óránként két mérföldre becsült s így egy nap alatt közel ötven mérföldet haladhattak. De épen e nagy gyorsaság miatt annál nagyobb vigyázatra volt szükség, a vízben előfordulható zátonyok, sziklák, bedült fatörzsek s más akadályok miatt; Sand folytonos éber figyelemmel ült a csónak orrában, míg Herkules a kormány-lapátot tartva, vigyázott a fiatal kapitány minden intéseire s úgy szabályozta a jármű irányát.

Weldonné a hajó közepén füvekből készített nyugágyon pihent, s gondolataiba volt elmélyülve. Benedek ur, a ki nem tudta megböcsésíteni Herkulesnek, hogy a kazandéi erdőben azt a ritka bogarat elszalasztotta vele, állandóan komor és hallgatyan volt. A kis Jakab, meg levén tiltva a könnyen libbenő csónakban a mozgás, többnyire Dingóval játszadozott; a hű eb, a gyermekhez különösen ragaszkodva, nap-hosszant is elhevert lábainál.

Az utazás két első napján csak arra a pár órára tartottak pihenést, míg Herkules a parton egy-egy vadat hajtott fel s így szerezte be a szükséges ételmet. Semmi esemény nem jött közbe, mely utjokban feltartóztatta volna. A partok egész lakatlanoknak látszóttak; emberi teremtés sehol sem mutatkozott. Vad növényzet, sűrű erdő és bozót, az afrikai tenyészet egész gazdagsága borította a gyorsan elhuzodó partokat. A futó növények, nem egyszer egyik partról egész a másikra áteresztették indáikat, s június 27-én, a kis Jakab nagy bámulással látott egész csoport majmot átsétálni e természet-alakított bürün, melybe a majmok óvatosságból, farkaikkal is megfogóztak, ha az netalán le találna szakadni alottok. Apró faj esimpánzék, u. n. sokó-k voltak, kutya-módon ugató állatkák, fúrge, pajkos, eleven kis majmok, melyeket a csónak közeledése nem látszott megzavarni. A hajósok szerencsésen átsuhantak az indákból szőtt libegő hid alatt.

Husz mérfölddel alább azonban, még az nap, előre nem látott akadály tartóztatta fel haladásukat.

— Mi az? — kérde Herkules.

— Valami gát, — felelte Sand Dick.

Néhány uszó szigetke torlódt össze, melyek a vizet majd egész szélességében elfogták. Száraz fatörzsek, keményen összeverődve, oly kemény gátat képeztek, a melyen csak fejszével lehetett rést vágni, hogy tovább haladhassanak. Megállították a csónakot s Herkules, gázlóban, a gátra kiszállott és fejszével kezdte vagdálni az akadályt.

Már setétedni kezdett s meglepetéstől nem kelle tartaniok. Herkules oly ügyesen dolgozott, hogy két órai kemény munka után a rés meg volt vágva s tovább haladhattak.

S mily nagy volt a Benedek ur öröme, midőn Herkules visszatérve, egy különös alaku bogarat hozott magával, melyet az összefonódott ágak között talált! Mikor a tudós a bogarat hüvelyk és mutató ujjá közé fogva szorosan szemügyre vette, élénken kiáltott fel:

— Herkules! előbbi bűnöd meg van bocsátva! Mily kincs! mily lelet! ez, a maga nemében egyetlen hatlábu! boldog vagyok! Én fogok neki nevet adni!

— Valóban oly becses? — kérde Weldonné.

— Hogy ne! — kiálta a tudós. — E bogár

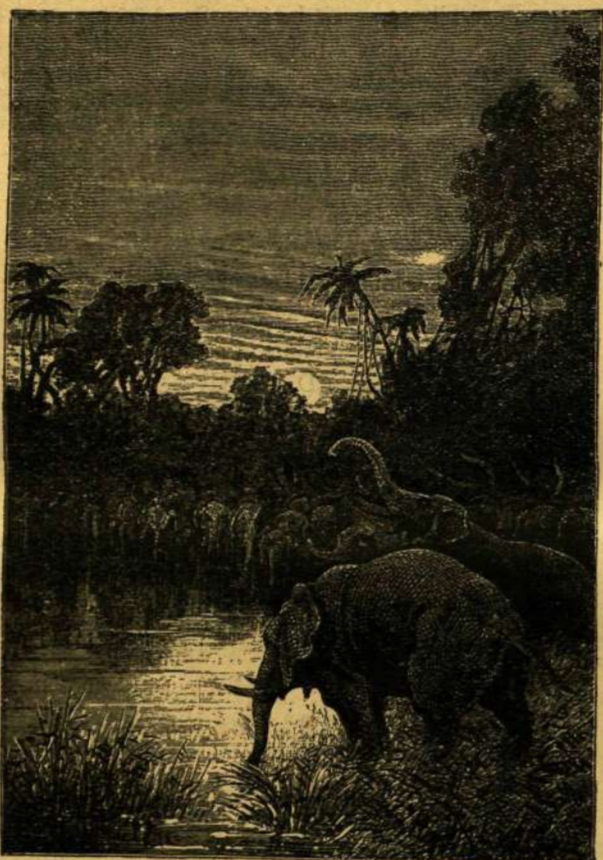
nem koleoptera, sem nevroptera, sem hymenoptera, — sőt nem is rovari tulajdonkép. A pókfélékhez kellene sorolni, ha hatlábu nem volna. Ah, mily kincs! mily boldog vagyok! Nevetem csatolom e fölfedezéshez. „Hexapodes Benediktus!“

Ezalatt a csónak tova siklott a hullámokon. Az új esendét a parti sárban tanyázó krokodilok fogcsattogásai vagy a vízi lovak horkantásai zavarták olykor, a mint tova haladtak. Majd föltetszett a hold s szelid fényt hintett a magányos tájra, a fák sudaraira.

Egyszerre a jobb parton hangos csörtetés hallatszott, majd tompa moraj, mintha óriási szivattyuk működőnének a setét vizek fölött.

Több száz elefántból álló csorda volt, melyek jóllakva a fagyókerek és ágak száraz takarmányából, most a folyóhoz jöttek, ivásra, s azt majd egész szélességében elállották. Ormányaik, mint vezényszóra, csapódtak a vízbe s emelkedtek ki belőle, szürcsölve a vizet, mintha ki akarnák inni az egész folyót.

(Folyt. követc.)

IVÓ ELEFÁNT-CSORDA.

TIZENÖTÉVES KAPITÁNY.

Egyveleg.

A híres Salmanassár assyriai király hadjáratairól nevezetes leletet hoztak a londoni British muzeumba. A lelet bronzkapukon alkalmazott basrelief képcyklusból áll, melyet Rastam Hormuzd híres buvár a mult télen s tavaszon ásatot ki Mesopotámiában. A kapuk magassága 22 láb, szélessége 9 láb volt. III. Salmanassár, ki K. e. 9 évszázaddal uralkodott, sok véres háborút folytatott a syriai szövetség ellen, melyhez, mint azt a bibliából is tudjuk, Ahab, Izrael királya tartozott. A háboru 854-ben kezdődött meg s a táblák is azon kortól kezdve ábrázolják az eseményeket. Különösen láthatók itt Quarqura (Aroer), Parga és Ada városok meghódításai s a legyőzött syriai városok küldöttjeinek tisztelgése. A király mindenütt élül harcolt. A kapuk művészi alkotása meglepő s eléggé tanúsítja, mennyire előhaladt már ekkor az assyriaiak ügyessége a művészetben. Sok jelenet, a mint itt ábrázolva van, egyenesen emlékeztet Achilles híres pajzsának leírására. Ez emlékek mindenesetre a legrégebbek közé tartozik, melyek Ázsiából reánk maradtak s az assyriai nép szokásaira, öltözetére, stb. új világot fog vetni. Ballawalin völgye, a hol találták e kapukat,

mintegy 9 angol mérföldre fekszik éjszakkeltre Nimrudtól s valószínűleg itt volt hajdan Imgur Bel, a középassyriai birodalom királyának egyik főtartózkodási helye.

Az olymipai ásatakból Berlinben nagy kiállítást rendeznek, melyben a tárgyakat úgy állítják föl, a mint a helyszínén találtattak. A kiállított tárgyak különben csak másolatok, miután az eredetiek az ásataok alkalmával kötött szerződés szerint Athenben maradtak. A legjelentékenyebb a lelt tárgyak között Hermes szobra Praxitelestől, mely a tudós világban nagy feltűnést okozott.

A levélhordók útja. Egy lipesei lap számítása szerint, ha egy levélhordó 25 évig teljesíti kötelességét, s évenként csak 200 napon át futkózik, mégis legalább hatszáz mérföldet fut évenként. Ha negyven évig szolgál, már elmondhatja, hogy 24,000 mérföldet tett meg s így legalább is ötször körül-futott az aequatoron át. De nemcsak egyenes uton halad. Rendes körülmények közt nagyobb városban csak egyszer menve is fel első, második, harmadik s negyedik emeletre, 1600 lépcsőt jár s így évenként 320,000-et, 40 évben 4 millió métert. S miután a Chimborasso is csak 6500 méter magas, a levélhordó azt 40 év alatt legalább 600-szor mászhatta volna meg. Mindez természetesen csak a minimum. A legtöbb ezen szegény emberek közül egész életét „futás“-sal tölti. Utját a gyorsvonat legalább 7 hónap alatt, fiaker 4 év alatt s a postagalamb is (pihenést nem számítva) 4 hó alatt tenné meg. Ha a levélhordó negyven évi vándorlását összetenné, akkorára bizonyára már a holdba is eljuthatna.

Közkiallítás Ausztráliában. Most már el van döntve, hogy a jövő évben közkiallítás lesz Ausztráliában. Londonban már sok kiállító jelentkezett. Franciaországból egy hadihajó viszi az árukat Sydneybe. Az angol központi bizottság Sir Daniel Cooper elnöke alatt alakult meg.

Baptisták keresztelése. November közepén a worms rajnai hid mellett 9 baptistát kereszteltek meg. A prédikáló apostol a 9—18 éves keresztelendőket a szabad Rajnához vezette s a víz alá merítette őket néhány szent mondat kíséretében. A megkereszteltek aztán, kiken csak egy gyapot ing volt, kimentek a folyóból s ismét fölöltöztek, miután hittársaik derekasan megdörzsölték őket.

Az edinburghi egyetemnek bizonyos dr. Fraser 100,000 arany forintot adományozott, de miután meghallotta, hogy az oitani orvosi fakultásnál vivisectioik is történnek, visszavonta adományát s az egész összeget a skót állatvédő társaságnak adományozta.

100 éves menyasszony. A „Kalischania“ című lengyel lap jelenti, hogy Sompolno helységben (kalischi kerület, Orosz-Lengyelország) egy Wilerynska Rajela nevezetű 100 éves izraelita asszony él. E tisztas matrona leányánál lakik, ki már a 80-dik éven is tul van s kinek már egy 13 éves dedunokája is van. Rajela magas kora dacára magányosan járkal, látása s hallása jó, és fölfogása is még igen élénk. Néhány hettel ezelőtt Nachmiel Mózes nevű 80 éves kereskedővel váltott jegyet.

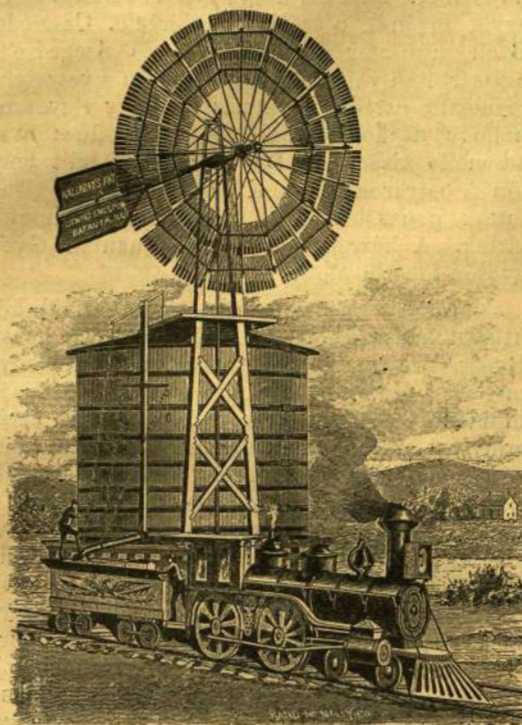
A szent-gothárdi menedékház. A Zürichben megjelenő „Neue Alpenpost“ néhány adatot közöl a szent-gothardi menedékház forgalmáról. Ezen intézet 1877 október 1-jétől 1878 szeptember 30-ig 10,601 szegény utast, leginkább olasz munkásokat, kik már kora tavasszal keleti Svájcba vonulnak munkát keresni, gyámoltott, kik közül 107 félig megfagyott és beteg hosszabb időig volt ápolás alatt.

Gazdag szőlőt. Truttikonban (Zürich kanton) egy gazda szőlőültetésének egy tőkéjéről 680 fúrtöt szedett le, melyek mind érettek és szépek voltak. Sulyok pedig 1/2 és 3/4 font között ingadozott.

A „Grosser Kurfürst“ elsüllyedése alkalmával a mentésben részt vett vagy bármilyen módon érdeklődést tanúsított angoloknak a német császár s neje ajánlékokat adott. Több angol nő arany mellőt kapott a császárnétól, a folkestonei papnak Woodwardnak pedig a császár küldött esinos bibliát ajánló sorokkal.

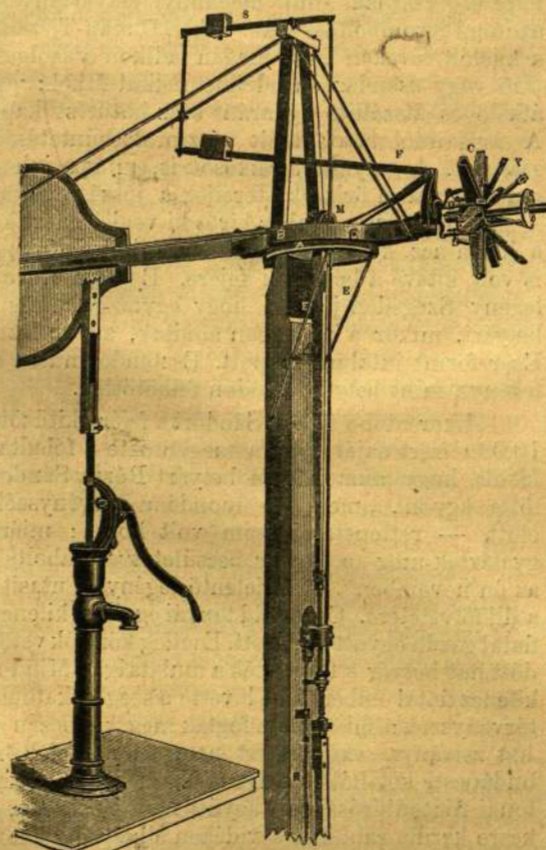
A Halladay-féle szélmotor.

Hogy a szél erejét az ember felhasználhatja maga helyett valamely dolgot végezteni vele, azt tudja mindenki, ha látott valaha szélmalmost, vagy vitorlás hajót. Hanem észrevehette egyszerűsége az is, hogy az így nyert erőt nem lehet mindenre alkalmazni, különösen pedig nem oly czelokra, a melyeknél folytonos működés kívánatik. A szél csak néha fúj, s így ereje csak ott alkalmazható, hol az időnként való megszakítás

sem lehetetlen. Így használhatjuk azt a malom meg a kutak szivattyuinak mozgásban tartására.

Egy amerikai mérnök, Halladay oly czélzserüen állított össze egy ilyen szél által mozgásba hozható készüléket, hogy Amerikában már a vasutak is jónak találták eltérni a régi szokástól s nem gőz által mozgottat szivattyukat alkalmazni a víz-állomásokon, hanem a Halladay-féle szélmotort. Ez utóbbi ugyanis majdnem

semmibe sem kerül (kivéve az olajat), míg a gőz-gépnél a fűtés igen nagy kiadásokat emészt föl. Az ő készülékének legfőbb előnye az, hogy egyaránt dolgozhat igen csekély szél s a legnagyobb szélvész közepette, s hogy maga magától azon oldal felé fordul, a honnan a szél fúj. Ezen fordulás az ábránkon „A“-val jelölt karika körül történik, melynek felső része ki van vágva, s melybe a B tengely-csap bele illik s körülötte szabadon foroghat.

Legfontosabb része az egésznek azon emelő készülék, mely F-el és S-el van jelölve, s azon csillagalakú vasdarab, melynek egyes küllői C. C. Ezek kivájt részébe vannak erősítve a vitorla rudjai. Ha a szél kellőnél nagyobb erővel fúj, ezek a küllők nagy sebességgel fognak forogni, s ez által az S suly ki fogja emelni helyzetéből e csillag alakú testet, s a küllőkre erősített vitorlarudak megfordulnak a szél ellen, s nem hogy hajtaná őket a szél, hanem még akadályozni fogják a mozgást. Ha ellenben a forgás igen csekély, az emelő készülék mind lejjebb száll, s ez által a vitorlák olyan helyzetbe hoztatnak, hogy a szél egész erővel eshet nekik. Olyan forma e készülék mint a gőzgép szabályozója (regulator), mely elzárja a gőz csapját, ha túl nagy a sebesség, ellenben több gőzt bocsájt be, ha a mozgás lassú.

Ez a „szélmozdony“ működhet tehát folyton éjjel-nappal, a nélkül, hogy valakinek vigyázni kellene reá, s akár más oldalról fordul a szél, akár erősebben fúj mint kellene, a készülék maga szabályozza magát. Ez teszi különösen használhatóvá a vízvezetékknél. Szivattyuzza a vizet a mikor épen a szél fúj, s a reservoir-ban aztán minden pillanatban használható állapotban gyűlik az össze. Ha a viztartó egyszerű megtelt, akkor az „R“-póznával az „S“-emelő készüléket egészen ki lehet mozdítani a forgó karikából, úgy hogy a gép megszűnik működni.

Kísérleteket is tettek arra nézve, hogy egy ilyen gép körülbelül mennyi munkát végez el, s a tapasztalás azt mutatta, hogy még a legkisebb fajta ilyen gépek is 75 liter vizet képesek másodpercenként 1 méter magasságra emelni. De mondjuk, hogy nem többet csak 15-öt, s mondjuk, hogy a vizet nem 1, hanem 10 méternyire emelven, nem képesek csak 1 liternyi fölemelni másodpercenként, még akkor is 40,000 litert emelnek föl minden 12 óra alatt.

Hogy mennyi hasznát vehetnek ennek a gépnek különösen a mi gazdáink, azt elgondolni is hosszú földat. Egy ilyen gép, melynek működésben tartása mibe sem kerül, ellátna vizzel kertet, házat, istállót, trágyagödört, sőt még a szántóföldek termékenyítésére is lehetne használni a felesleget. Mindaz a mit eddig a mezei jószágok öntözésére nézve megkísérlettek, nem igen mutatkozott gyakorlatinak azon tetemes költségek miatt, melyekbe a gépezet mozgásában tartása került. Itt azonban ez elenyésző kicsiny. S ha a szintén igen sokba kerülő vascsövek helyett a vezetéklet olcsó fa csövekkel látnák el, vagy pedig kicsiny árkoscsákban vezetnék szét az öntözésre szolgáló vizet, úgy az aszályosságnak kitett földjeinkre a legnagyobb jövővel bírhatna még.

A házi tűzhely.

— Kép az emberiség óskorából. —

A tűzhely a családiaság jelképe. Az most is, s még inkább az volt régen, midőn még a „nyitott konyha“ hinté szét enyhe világot ott, hol most az utjabkor mesteri szerkezetű takarékos petroleum-tűzhelyei szerepelnek. Ily fontos tárgy megérdemli, hogy utána nézzünk milyen volt képe az emberiség őstörténelmében, kik állottak bölcsőjénél s egyik-másik nép miként dajkálta, fejlesztette, idomította szokása, izlése szerint.

Mihelyt az ember tulesett a fából vagy kőből kipattant tűz-okozta első ijedelmen, a nagybecsű fölfedezést kétféleképp értékesítette. Egyfelől világításra használta, másfelől távol tartotta vele tanyájától a vadállatokat. Világító eszközeik igen természetes, nagyon kezdetlegesek voltak. Az északi népek lámpául például zsiradékos madarakat használtak. Belet huztak rajta keresztül, s meggyújtották. A czölöpkor hagyományá közt gyantás fafalkákat találunk s az indiánok igen élmes világító eszközökkel bírtak.

A történelem előtti időkben a sátorokat és barlangokat kétségkívül egy fűtőtűk, hogy a közepén tüzet raktak. Az eszkimóknak ma sincs még tűzhelyük vagy kályhájuk, többre becsülik annál a jó bundát és szivesebben melegítik magukat jól tápláló hus edeleikkel.

Nagyon csálódnék, ki azt hinné, hogy a tüzet föltalálása után csakhamar főzésre vagy fűtésre használták. Hisz még a 18-dik században is nem egy olyan népre akadtak, kik a nagyra-becsülendő szakácsművészetéről mit se tudtak,

habár a tűz öt idők óta ismeretes volt körülben. Senki se tudhatta, hogy a megfőzött vagy megsütött eledel izletesebb, emészthetőbb és így egészségesebb, mint a nyers! A tűz először mint fontos s csak azután szerepelt mint hasznos elem.

Caspari azt mondja, s aligha igaz a nincs, hogy az ember az égő áldozatok révén jutottak annak tudatára, hogy a tűz mellett állott ételek izletesebbek. Ős idők óta szokásban volt a félt és imádott lényeket étellel és itallal megkínálni. A vad népek többnyire még halottjaikat is ellátják étellel és itallal s a legrégebbi kökörübeli sírokban mindenféle állatesontokra akadunk, melyek az elöltözött mellé rakattak. Az isteni tűznek áldozni már azért is természetesnek tetszett, mert a tűz mohón emészté föl, a mit eléje raktak, s ebből keletkezett az égő áldozatok eszméje, mely mint tömjénfüst ma is megvan még a katolikus egyház szertartásaiban. A tűzmadás rabonbáncjai a tűz mellett állott húst kezdetben gyógyszerül osztogatták szét a nép között, s midőn ezek a gyógyszerzt jóízűen találták, magok is hozzá kezdtek látni a pecsenyesítéshez. A közös áldozó vendégségekben látjuk lerakva a szakácsművészet első alapkövét.

De ne higgyük, hogy ezzel valami sokat mondtunk. A nyáron, szárazan sült hus még koránsem ünneplhető a konyha diadalaként. Csakhamar rájöttek, hogy azon részek a legizletesebbek, melyeket a tűz nyelve nem közvetlenül érintett, s e megfigyelésből keletkezett a sütés, mely jóval régebb, mint a sütkéző értelemben vett főzés mestersege. Először is a húst és más élelmiszert hamuban és izzó kőveken készítettek el, mint például mi fűtjük a sütő kemencézt, mi-e'ött a kenyeret bevetéljük, vagy burgonyát sütkéző parázsban. Az ausztráliaiak, egyes amerikai törzsek, midőn megismerkedtek az európaiakkal, még csak sütni és pirítani tudtak. Darwin igen érdekesen írja le, hogy a tahitaiak minden főző edény nélkül igen jóízű ebédet készítettek. Először is könnyű fehér forgácsból tüzet, s a tüzre aztán vagy husz darab követ raktak. Tíz perc alatt a fa elhamvadt, s a kővek izzó állapotban voltak. Előbb azonban a marhahús-szeleteket, halakat, az érett és éretlen banánokat, s a vad kontyvirág fürtjét nagy levelekbe hengergétték. E zöld tekereseket külön-külön két izzó kő közé helyezték s az egészet betakarták földdel úgy, hogy se füst, se gőz el nem párologhatott. Körülbelül fél óra alatt megsült minden a legizletesebben. „A zöld tekereseket aztán tiszta banána levelekre teszik, s ez eleven zöld terítékről szinte csábítólag kändikáltak az emberre, kókusz-dióból friss forrás vizet ittak rá, s nem egyhamar felelték e királyi lakománkat.“

A hús kétségkívül igen sajátos zamatot izzt kap így levelekbe takargatva, s felszázáddal ez-előtt még ez a rendszer a szakács művészetet netovábbjának tekintetett. Nem igaz tehát, mit a példaszó hirdet, hogy „vizzel főznek mindenütt“; a forró víz hatásáról s általában arról, hogy e tűz-ellenes elem a tűz hatását teljesítheti, az ősembernek sejtelmé sem lehetett. Egyébiránt tűzmentes edényük se volt. A legrégebbi főzőedények állatbőről készültek, melyben nem csak a szittyák, mint Herodót írja, hanem más vad népek is úgy párolták húsaikat. Morrison egy 1600-ban megjelent könyvében azt olvassuk, hogy az irlandiak marha- és sertéshus darabokat nyers tehenbőrbe gyömöszölték, az egészet egy kivájt fa üregébe dugták, s úgy tették a tüzre. Egészen hasonlóan jártak el a Hebridák lakói is, mint Buchanan a tizenhatodik század kezdetén írta. Az indiánok frissen lenyuzott állatbőrrel vontak be nagyobb lyukakat, azt tele töltötték vízzel, s miután a húst bele tették, izzó kőveket dobáltak a vízbe, míg a hus meg nem főlt.

A követ való főzés képezi a legtermészetesebb átmenetet az edényekkel való főzéshez. Morrison szerint az irlandok a tejet is izzó kavicsokkal melegítették meg. Charlevoix ugyanazt a főzési rendszert látta száz évvel ezelőtt az észak-amerikai indián törzsekénél, de a kikknek ekkor már faedényeik voltak. Belcher, Kranz, Parry, Lyon még e században is bőr-edényeket láttak az eszkimóknál. Az izzó követ való főzés természetes igen sok porral, korommal és hamuval járul a hushoz, úgy hogy az a mi fogalmunk szerint élvezhetetlen. De a ki Lubbock szerint, el nem vesztette étvágyát a bűzhödöt kunyhóiban,

annak gyomra eltűri ezt is. Az eszkimók soha se mossák ki fizeiket vagy edényeiket. Ezt a dolgot kutyáikkal vezetik, s még sokkal rosszabb azoknál, kik saját tisztátalanságuknak némi homályos sejtelmével bírnak. Ezek ugyanis, ha kifütnetni akarják vendégüket, lenyalják számára a húst, s így megtisztítják a vértől és piszoktól, mely a főzésnél reá ragadott, s nagy sértésnek vennék, ha a vendég e rendkívüli készségüket hálásan nem fogadná. Az eszkimóknak sajátképi tűzhelyük ma sincs. Edényeik kemény agyagból vannak, ép úgy lámpájuk, melyben mohából sodort, és foka zsirba mártott bél ég. Az eszkimók szokásai már azért is föltűnő nagy érdekűek, mert a történet előtti kor barlanglakói valószínűleg szakaszott ilyen módon éltek.

A kövel való főzés nyomára több régi barlang vezetett. *Boyd Dawkins* tavaly megjelent „Barlangvadászati” című híres munkájában említi, hogy a york-shirei Settle melletti Viktoria barlangot átkutatta minden zugában, és temérdek gömbölyű kavicsot talált, melyeken a tűz nyoma világosan megvolt. E barlangban azonban sok ekszert és pénzdarabot talált, az őtökid és hatodik századból, ezenkívül temérdek fazékcserepet, úgy hogy kétséges, vajjon ama főző kavicsok régi lakók által használtak, vagy a zománcozott ékszerek és ezüstpénzek azon gazdái által, kik itt a piktek és skótok betörésekor valószínűleg biztos menhelyet találtak s ott huzamos ideig tartózkodtak. Egyébiránt Irlandban a főzőkővek még a tizenhetedik század végén is szokásban voltak, pedig akkor már az agyag és érc edények nem tartoztak a fényűzési czikkék közé.

A kövel való főzést kezdték lassanként nagyon alkalmatlannak találni, s e körülmény vezetett a fazékasságra. A legrégibb edények kettő fészektől álltak koponyákból, kagylókból, szarukból, délibb vidékeken teknőbeka-héjből, kókuszdióból és egyéb kivált gyümölcsnemekből készültek. A kagyló és teknőbékahéj igen jó pirító edény volt; a délamerikai papák ókorszaruban úgy főztek huslevest, hogy a szarut izzó szénbe teszik.

A fazékas mesterség igen szerényen indult meg; a legrégibb edények agyagja nem állta ki a tűzpróbát, mert csak napon szárogatták. Még ma is van nem egy nép, mely a fazékasságnak még abejét sem érti. *Cook* kapitány Unalaskában oly edényeket látott, melyeknek feleke kőlapból, oldala agyagból állott. Mindezek csak kezdetleges átmenetek a valódi fazékassághoz. Elképzelhető, minő esetben és ügyetlen formákat gyurtak kezdetben, de a mindennapi szükség szokatlanul gyorsította a mesterség fejlődését. A leves készítmény a szakáscsodomány újabbkori találmánya, míg a fazékasság a kő-, szaru- és csontfegyverkovácsolás mellett a legrégibb mesterség. A szakács-tudomány haladásával a növény-elemek mindegyre nagyobb mérvben kezdtek elterjedni. A lakomák oroszlárszást eddig mindig a húsételek képeztek, de most egyes növényeknek mintegy versenyre szálltak azzal. A mindennapi kenyér még hiányozván, helyét a gyümölcs foglalta el. Delen az izes gyümölcs-fajok, északon a gyökerek és savanyu boglyók.

Mind az áldáshoz, mely a tűz föltalálásával többé-kevésbé mintegy velejár, végre egy nagy áldás szegődött, s az egészet úgy szólva megkoronázta. A családi tűzhely, mely véget vetett az ugnevezett közös háztartásnak szokásokban, erkölcsökben, s családi élet természetes központjává tette a nőt, kezébe adván így sajátképi küldetésének megbízó levélét, s az otthon tüzénél szelidebbre olvasztván a nyers állapotokat, erkölcsöket és szokásokat. A tűzadás lassanként az előbbre haladt nemzeteknél a családi tűzhely szeretetével alakult át. A régi görögök házában ott égett a szent tűz, Hestianak szentelt oltár volt az, melyen a tűz soha ki nem aludt, s mely hitük szerint áldást, házi boldogságot árusított annak gondozóra. A házi tűzhely a kultuszban böles megismerése rejlik azon áldásnak, melyet a tűz föltalálása az emberiségre árszított azáltal, hogy az emberi nemet kivette ősalapjából zordon vidékekből.

[Ez a fogalom a városi élet fejlődésével a kisdad családból kiterjesztetett a nagyobbra, a községekre, mert a ház tűzhelynek, Hestianak személyesítője a ház alapítójaként tiszteltetvén, a városok alapítójának címével is fölrüházott. A városok közepén épen ezért pryaneák emeltek, melyeken a város istennőjének örök tüze lángolt, s a hol menedéket és oltalmat lélt az

üldözött s a hol a véd- és dacszövetség legszen- tebb esküi tettek le. Történelmeleg igazolva van, hogy bárkinek szolgált is a földet, a kezdet és vég Hestiat illette. És valamint oltára a ház, család és község központjának vétetett, úgy nem felelték el a tűz istennőjének megadni mindazon tiszteletet, melyet, mint a műveltség egyik hatalmas terjesztője, méltán megérdemelt. Így Vesta templomában a kenyérsütés föltalálásának emlékére ünnepeket tartottak, s a tűz föltalálásának emlékére évenként kétszer fadarabok dörzsölésével új tüzet gyújtottak. Mindezek általános emberi vonások, úgy hogy a művelődés fejlődésének emléket a mexikói és peruiak is megülték, nyilvános tűz isteni tiszteleteket rendeztek, s ép úgy meggyújtották az örök tüzet s áldoztak a tűz istennek, ki megtanította az embereket hogyan kell kenyeret sütni és húst pirítani.

S annak emlékére, hogy a tűznek köszönheti a nő társadalmi állását, az örök tüzet mindenütt női kezek gondozták. Az azték-indiánoknál e tisztet a nap nővere teljesíté, a peruiaknál a zárdai életet élő napnászúek, kik közül az inkább hitveseiket választották; a görögöknél hajadon leányzók és özvegyek, a rómaiaknál csak szűzek, kik rendkívül szigorú fölügyelet alatt állottak, nehogy az örök tűz elhanyagolassék, vagy valamiképp kialudjon. A perzsaál halalos büntetés terhe alatt tilva volt a papoknak elfüjni az oltárlángot. A rómaiaknál befalták a kötelességükre megelégedett vesta-szűzeket, míg a kik kötelességeiknek éltek, a legnagyobb tiszteletben részesültek. A rómaiak az első századokban egyáltalán még helyekben fogták föl a házi tűzhelynek kultuszát, mint a görögök, kiknél a családi kötelek még nem volt oly szent és szeplőtelen. Az azték-indiánok fejedelem koponyáival rakták körül az örök tüzet, a rómaiak házi isteneik és őseik kepeivel aggatták tele a Vestának szentelt helyiséget. A mexikóiak és peruiak kerek templomaik közepén benn a legmélyebb szentélyben egy istenségnak képe sem függött, hanem csak az örök tűz lobogott annak oltárán, kinek meleg szeretete az egész világot áthatja. És pedig itt nem azon tűzről van szó, mely a földgolyó belsejében működik, — hisz arról elődeink mit se tudhattak, hanem a világmindenségben szétáradó lángoló szellemről, melyet a pythagoraiak Hestianak mondtak.

Cs. J.

Adalékok a „Rablóvilág” című közleményhez. *)

Az 1850—54. közti „Rablóvilág”-ról szóló érdekes közleményhez részéről is kívánok néhány adattal járulni. A forradalomnak muszka erővel lett legyőzötése, s a katonaságnak a kezébe került honvédek vett nemtelen boszúja keserűséggel, a menekültekről beszivárgott hírek ellenében nagy reményekkel tölték el a kebleket. Megmosolyogtak közelebb egy Boszniából Szerbiába menekült dervis szavaival: „a szultán megverte az oroszot, ez tehát a német császárt hivta segítségül; de majd a tavaszszal Ázsiából jön egy millió lovas: mindkét esszárzt leveri.” 1850 elején nálunk is ilyen forma hírek keringtek a nép közt: „majd eljön a török a magyarok segítségére; majd az angol hajóhad kiköt Debreczen alatt” stb.; s kadencziázták: „itt vagyon már márczius, még sincs itt az ánglius.”

A muszka sisakos zsoldárokkal úgy volt a köznép, mint a mesebeli békák a közéjök dobott lécczel. Eleinte féltek tőlök, midőn a békés polgárokon hatalmaskodtak, s a falusi lányok haját, mert nemzeti színű szalaggal volt befonva, tőlök levágták, és a szabadságra emlékeztető dalokért az ifjakat bebörtönözték. Aztán híre kelt, hogy itt is ott is eliskasztottak vagy bántalmaztak egy-egy zsoldárt, miert is azok utóbb katonai rögtönbíróssággal együtt nem járhatván, a kézre került rablókat a vidéken elhelyezett katonák végezték ki. Egyszer egy három-tagu katonai bíróság ment kocsin Kis-Kőrösre. Az erdőből egy lovas betyár áll a kocsi elé puskalövésnyire, és ráló az utazó cs. k. haditörvényszékére. Aztán kisse félre áll az utóból, leszáll lováról, mintha valamit igazítna a nyergem. A katonák szerencsésjökre nem löttek, mert a betyár terve volt: magát, lovát föláldozni, hogy miután a katonák kilőtték puskájokat, az erdőben lesben álló betyárok rajta ütöttek volna a katonák urakon, s ők bántak volna el a hadi törvényszékkel.

*) Lásd V. U. 40—46. számait.

lak felé fordult, Fazekas Dávid, jászágú betyár, harmad magával, Taksony mellett egy csárdánál, a pesti vásárról haza menő negyven kocsiat kirabolt. Pár nappal azután, hogy a császár Jászberényből Szedre ment — akkor még a vasút nem készült el, — ugyanazon Fazekas Dávid, harmad magával, a czeplézi vásárról Kőrösre haza menő hatvan kocsiat rabolt ki. Maga Fazekas egy szoros uton a kocsiok elé állott föl-vont pisztolyal, míg két társa sorra járta, pénzükből kifosztotta az utasokat. Kőrösről egy lovas ezredes jön e közben Czeplédre, s kocsiának parancsolja, hogy a kocsiok mellett hajtson el. Fazekas utána lött az ezredesnek, s egyik lovának a száját megverezte. Czepléden Bach miniszter éppen Kőrösre és Szedre, a császár után vala indulandó, midőn a vesztélyből menekült ezredes figyelmezteti, hogy vigyázzon, nehogy ut közben baj érje, s harmincz lovasat ad mellé kíséretül. De már ekkor hült helye lőn a betyároknak, s Kőrösön magok a kiraboltak panaszlák el a miniszternek: hogyan jártak. A kézrekerült Fazekas azután Gyöngyösön föbe lövett.

Midőn a császár ez alkalommal alföldi körútjából hadsegédével gr. Grünével egy kocsin Budapestre visszatért, ott látták mindegyik mellett a dupla puskát. E körútjában ő fölsége mindenütt őszinte szives fogadtatásra talált, annyival inkább, mert általános kegyelmi tényrt vártak tőle. A csalatkozás miatti elkeseredés Bécsben Libényi gonosz merénylőben, itthon a külföldről is szított lázadás előkészítésében tört ki. Nagy Albert és Hegyemi volt honvédek titkon guerillákat szerveztek, s ezek nagyobb mérvben terjesztését vagonosb vidéki földesurak megrablásával alkakt elérni. A tolnai öreg Gindlin elkövetett első rablógylókolásuk rajta vesztettek: a két vezér Pesten, hat társuk Pakson 1852 végén fölakasztották. A faktóvi és a gerjani ref. papok, kiknél a kalandorok meghaltak, tizenöt évi rabssággal lakoltak; a czeplézi kath. és ref. papok is, kik a kőrösi guerilla-szervezésbe beavatottaknak, s Figyelmessi emissariusnak házuknál fogadásában vétekesnek tapasztaltattak, ugyancsak tizenöt évi várfogságra ítéltettek az állandó hadi törvényszék által.

Ez esetek, és a betyárok rablásai elleni folytonos panaszok, 1853 elején Albrecht főherczeg kormányzó az eddigieknél szigorubb rendőri szabályok kibocsátására kényszeríték. Ezek főbb pontjai: a fölösleges utféli, annyival inkább a félre eső csárdák, mint megannyi betyártanyák azonnal leromboltassanak. A ki a Dunán-Tiszán, a kijelölt réveken kívül magán ladikon a szolga-bíró vagy zsoldár engedelme nélkül átkel: az átkelő és átszállító egyaránt száz botütést kap. A nyájaitól távol talált pásztorok büntetése: száz bot. A gulyások, csikósok is, mint a juhászok számáron ritkék, tereljék a jószágot, stb. A száz botot ritka ember bírta ki végig, mert ki a harmincz, ki az ötvennél már elájult. Jutalom is volt kitéve a betyárok fejére. Egy husz éves legény Szedgen jelenti, hogy egymaga három betyárt, mikor a nádasban aludtak, agyon lött. Ezer forint jutalmat kapott. Estendő mulva e legény, mint betyárt Aradon felkötötték.

Mikor utóbb *Róza* Sándort a fejére kitűzött 10,000 frnt saját sógora megkötözte s föladta, kisült, hogy ama három betyárt *Róza* Sándor lötte agyon, — mert — mondá a törvényszék előtt, — rettenetes jussum volt hozzá: miert gyalázták meg „a betyár becsületét” s raboltak az én nevemben”. A följelentő legényt 5 utasítá a díj fölvetelére. Csongrád tanyái egyikén kilencz fiatal gazda együtt mulatott. Esetleg közéjök vétődött hat betyár s folytatták a mulatságot. Mind a kilencz fiatal embert föbe lövette a szegedikatonai törvényszék: miert nem fogták meg kilenczen a hat zsványt, vagy miert nem jelenték föl. A budapesti két hóher a Duna-Tisza közét járt katonai rögtönbíróssággal együtt nem járhatván, a kézre került rablókat a vidéken elhelyezett katonák végezték ki. Egyszer egy három-tagu katonai bíróság ment kocsin Kis-Kőrösre. Az erdőből egy lovas betyár áll a kocsi elé puskalövésnyire, és ráló az utazó cs. k. haditörvényszékére. Aztán kisse félre áll az utóból, leszáll lováról, mintha valamit igazítna a nyergem. A katonák szerencsésjökre nem löttek, mert a betyár terve volt: magát, lovát föláldozni, hogy miután a katonák kilőtték puskájokat, az erdőben lesben álló betyárok rajta ütöttek volna a katonák urakon, s ők bántak volna el a hadi törvényszékkel.

irodalom. Határtalan és makulátlan az a pontoság és szabatoság, melylyel a könyvcímeket (mindig teljesen) adja; s ép oly becseles, mint tanulságosak, az egyes könyvcímekhez adott irodalomtörténeti jegyzetek, melyekben a kétes kort vagy szerzőt s egyéb érdekes körülményeket megvitattja s föl- deríti. Az akadémia a nagy munkát belértékéhez illő díszszel, mondhatni pompával állította ki a Franklin-társulat nyomdájában; a nyomtatás, mely a szerző négy-ötzötös revízióján ment át, bátran mondható hibátlan. E munkát egyetlen valamire való könyvtár, az irodalom egyetlen barátja vagy művelője sem nélkülözheti. A használatot a szerzők be- türendes névsora könnyíti, hivatkozással a lapszámokra. A nagy és díszes kötet ára 3 ft.

Ugyancsak az akadémia kiadásában megje- lentek:

„A szörényi bñásj és Szörény vármegye törté- nete.” Irta *Pesty Frigyes*. Kiadja a m. tud. akadémia történelmi bizottsága. Második kötet. E munka, mely hazánk délkeleti részeinek történelme szem- pontjából nagy becsesel bír, immár egészen nyilván- osságra hozatott. Az első és harmadik kötet már néhány hóval ezeltől megjelent; a második kötettel a munka teljes. E kötet ára 3 ft.

„Nyelvtudományi közlemények.” Kiadja a m. tud. akadémia nyelvtudományi bizottsága, szerkeszti Hunfalvy Pál. XIV. kötet 3-ik füzet. E munka, mely hazánk délkeleti részeinek történelme szem- pontjából nagy becsesel bír, immár egészen nyilván- osságra hozatott. Az első és harmadik kötet már néhány hóval ezeltől megjelent; a második kötettel a munka teljes. E kötet ára 3 ft.

„A magyar helyesírás elvei és szabályai.” E tárgy már rég foglalkoztatja az írói köröket, különösen pedig az akadémia s még sokáig fogja foglalkoz- tatni, míg minden részletre nézve megállapodásra jutnak. Elismerést kell szavaznunk az akadémia- nak, hogy azt, a miben közmegegyezésre juthatott, a nagy közönség közt leendő elterjedés kedvéért oly oleső — 10 kros — füzetben is kiadta.

„Gróf Andrássy Gyula” czim alatt most jelent meg egy „politikai és jellemrajz” II-ik Kákai Ara- nyos tollából, kinek „Tisza Kálmán” ról írt hasonló című könyve rövid idő alatt három kiadást ért. Az előttünk fekvő újabb könyv, mely az Athenaeum kiadása, sokkal terjedelmesebb, 223 lap s ára is 2 ft. Addig is, míg elolvassáa után valamelyik la- punkban megemlékezhetünk róla, átveszszük a „Fővárosi Lapok” következő sorait:

Ép azért, mert nem tárgyi álláspontról, hanem pártnézet szerint írt munka: okvetlenül kapos könyv lesz. Különbön is élénken, érdekesen van írva. A szerző azon kezdi, hogy gr. Andrássy „olyan ember, a kit védni könnyebb, mint vádolni, megtegeníteni hálásabb, mint eltilteni, mert jobban esik róla föltelni a jót, mint elhinni a rosszat”; de mivel a szerző hiszi, hogy a muszkával áll szövetsé- gben s ennek eredménye a megszállás: erősen vá- dolja, eltilti, mond róla sok rosszat, elnevezi „a természet szép hibájának”, s azt mondja róla: „neki buknia kell, hogy a lánészolt Prometheusz (Magyarország) újra tüzet lophasson az égől s ne rághassa tovább szívét szivtelen és kegyetlen vam- pirja — Tisza Kálmán”. Ez idézet mutatja a munka irányát. A könyv sokat beszél a gróf Andrássy ifjú- ságról, forradalmi és száműzöttségi idejéről, Deák Ferenczével való viszonyáról, miniszterelnök-korá- ról, Bismarckkal való barátságáról stb.

Balassa Bálint költeményeire hirdet előfizetést a magyar történelmi társulat titkári hivatala. Balassa Bálint a 16-ik század kedvező költője volt. Meg lehetett találni a főurak könyves táraiban; a 17 és 18-dik század kesergő kurucjai pedig, Rimai társasá- gában, tarsolynkban hordozták. Daláiban van közvetlen érzés s a jelenkor olvasója ma is élvezet- tel olvassa a régies formának egyre igaz tartalmát. Kiállítást a tartalomhoz méltóan állítja ki a törté- nelmi társulat. Bevezetést és jegyzeteket Szilády Áron, a régi költemények jeles magyarázója ír hozzá. Dupla vilnre nyomják, kötése stilszerű lesz, s számozott példányokban fogják közreboasztani. Különbösen karácsonyi és újvi ajándéokra igérkezik alkalmának. Egy példány ára a tagok részére 5 ft, nem tagoknak 8 ft. A megrendelések Balházár Béla társ. pénztárnokhoz (Budapest, főút 9.) inté- zendők.

Uj zeneművek. Táborzsky és Parsch zeneműke- reskedésben két kiváló dísz hanggyűzűzet jelent meg. Mindkettő nyolczadrt, keményborítékú, aranymetszésű s a szerző arczképén kívül csinos czimlap díszíti. Mint „Párisi közkiállítási emlé-” jelent meg mind a kettő. Az egyik Németh János (Szentirmay Elemér) tiz műve: „Plevna-nóta”, „Huzad cigány”, „Be szomorú”, „Csipkebokor fonyvagy”, „Csak egy szép lány van a világon”, „Budapesti kis barna”, „Ne menj el”, „Jurátus- nota”, „Egy kis lány”, „Este van a faluban”. A másik ifj. Fabrbach Fülöp hét új táncdarabja: „A szép párisi nők” (keringő), „Coeur de Dame”

(polka), „La téléphonienne” (mazaruka), „A kakuk” (polka), „Sebténe” (galop), „Üdvözlét az ifjúság- hoz” (polka), „Csárdás.” Az első díszes füzét ára harmadfél frank, a másodiké öt.

A nemzeti színházban nov. 22-én *Bulyovszky* Gyula „Fuzó” című három felvonásos eredeti vig- játéka került színpadra. Alapszemléje az, hogy a valódi tehetség mellett a származás másodraug kérdése s hogy jellem és képzettség mindig biztos eszköz az osztálykülönbségek áthidalására. A mi nem keltett hatást és pedig leginkább a miatt, mert drá- mái cselekmény dolgában sok kívánivalót hagy hátra. Prielle Kornellia, Helvey Laura, Feleki, Náday kezében voltak a főszerepek, kik dícséretre méltó buzgalommal igyekeztek érdeket kelteni az előadás iránt.

A népszínházban a „Piros bugyelláris” csak rész- ben felelt meg a „Sárga csikó” szerzője tehetségé- hez kötött reményeknek. *Csepreghy* Ferencz e nép- színművének is jól megvetett alapja van, meséje érdekes, de a bonyodalomnál annyira kuszult lesz, hogy sokfelé ágazásában elcsenveszül épen akkor, mikor az érdekeltséget legerősebben kellene lekötnie. Jól kezdődik, jól indul, s az első felvonás egészen sikerült, de a második felvonás ellapul, összetapos- sák a jövőmenők, kik sokáig és hosszasan alkalmat- lankodnak a színpadon. Egy szép népies ballada, melyet Tamási énekel (Gyenge Sándor huszárról, a ki meglötte pajtását) szintén csak az amugy is lassu fejlődést akadályozza. A harmadik felvonásban újra föllelének a darab, de aztán megint nekibágyad, a bugyelláris történetének hosszadalmas kimagya- rázásában.

A piros bugyelláris egy manipuláns huszár ör- mesteré, Csillag Pálé, ki elvesztette valahol, s benne volt a legénység pénze is. A földesi bíróhoz érke- zve, elmondja ennek baját, a bíró pedig késsz rajta segíteni, mert Csillag Pál senki más, mint a bíró feleségének, Zsófnak egykori kedvese, kiről azonban katonáskodása alatt nem hallottak semmit, és Zsófi így máshoz, a bíróhoz ment férjhez. A bíró tehát azt gondolja, hogy most itt van az alkalom hálára kötelezni Csillag Pált, s átadja neki az 500 forint. Az őrmester ki is akarja már osztani a legények közt, mikor megjelenik Zsófi, s Csillag Pál meg- tudja, hogy az ő szeretője a bíró felesége lett. Visz- szaadja tehát a pénzt a bírónak, mert most már nem bánja akármí történik vele. A bíró félteni kezdi a feleséget a régi szeretőtől, s a második felvonás arra szolgál, hogy necsak maga a bíró, hanem a darabban szereplő többi személyek előtt is ugy tűnjék föl Zsófia, mint csapodár menyecske. És ez az, a mit sok erőszakoltsággal és vastag vonások drasz- tikus hatásával tud elárni a szerző. A menyecskeinek kitérő bíró kiadja az utlevélet: pusztuljon el a háztól. Kiderül azonban, hogy se a bíró, se Csillag Pál nem jobb a Deákne vásárnál. A bírónak van egy fiatal lánya, kiről eddig hallgatott, s a ki most azért jön el a harmadik faluból, hogy elhozzon egy piros bu- gyellárist, a mit Csillag Pál őrmester hagyott fele- désből nála, még pedig olyan ígéret közben, hogy majd visszajön lakodalomra. Így aztán mind a bíró, mind a huszárőrmester abba a helyzetbe jutnak, hogy nem tehetnek szemrehányást Zsófnak, a kiről az is világos lesz, hogy ellene a gyanu alaptalan volt. Dícséretre válik a darabnak a jó magyaros nyelv, a színpadias feldolgozás, s aztán a népdalok, melyeket *Erkel Elek* művészi hangszereléssel kötött el, s melyeket *Soldosné (Zsófi)* mag hatással énekel. Vele együtt *Tamási és Vidor* játszák még az énekes szerepeket. A többi szereplők: Együd, Eéry, Tihá- nyi, Horváth Vince. A darab első előadásának hatá- sa az első felvonás után nagyot csappant. A többi előadásokon, mikor a szereplők is jobban kidolgoz- ták a kezükbe jutott részt, elevenebb lett a közön- ség figyelmé is, de a darab nem fog annyit előadást megérni, mint a „Sárga csikó”.

A műcsarnokban múlt vasárnap volt utolsz látható *Zichy* Mihály híres festménye „A daemon fegyverei”. Ezuttal 1400 nézője volt, köztük Tisza miniszterelnök is. A képet már elvitték Bécsbe, helyette 28 új festménnyel frissítették föl a kiállítást, mely december 8-ig lesz nyitva. Aztán 15-én a karácsonyi képvásár nyílik meg, mely újvíg tart. Uj kiállítás csak márcziusban lesz.

A király arczképe. A közoktatási miniszter segí- teni kívánt ama hiányon, hogy ő felségének nem volt oly rész- és könyomatu arczképe, mely hasonla- tosság és művészi kivitel tekintetében megüthető volna a mértéknek. Ezért Doby Jenő jeles rézmetsző- nek kormánysegélyt adott, hogy a Than Mór által az egyetemi könyvtár számára festett arczképet

metszse rézbe. E mű elkészült; magyar tábornoki egyenruhában ábrázolta a királyt s magassága 47, szélessége 30 cm. Deczember közepeig előfizetni lehet Kilián egyetemi könyvtáránál négy forinttal. A kormánysegély tette lehetővé, hogy ily olcsón adják.

Közintézetek, egyletek.

A magyar tud. akadémia nov. 25-ikén összes ülést tartott, mely eskis folyó ügyekkel foglalkozott. Megemlítjük közülök, hogy Páll Péter Gábor szörénymegyei közigazgatási kiadó „Magyar-örmény szótár“-t küldött be kiadás vagy másféle használat végett. A zárt ülés hosszabb is, érdekesebb is volt. Gyulai Pál terjesztő elő a „Budapesti Szemle“ ügyét, hogy t. i. a kiadásra vonatkozó szerződést Ráth Mórnak felmondja, ki azonban a felmondásra csak az akadémiát tartja jogosultnak; továbbá e vállalat kiadására néve új évre új szerződést kötött a Franklin-társulattal. Az összes ülés helybenhagyta a szerkesztő eljárását, mint a ki ügyében van feljogosítva szerződés kötése és felmondására. Másik ügy volt: az első osztály amaz indítványa, hogy az igazgató tanács kérésök fel a Toldy Ferenc halála óta megüresült fizetéses rendes tagság jövő évre leendő betöltésére. Az e fölött folyt eszmecsere alatt fölvilágosítás adatot, hogy ha öt rendes tagnak most fizetést adnának, ez összegek erejében az osztályok kiadványai szenvednének csorbát. Annál fogva az összes ülés ez indítványt nem is tette magáévá; fölterjeszt azonban, az igazgató bizottság bölcsességére bízva annak elintézését.

A Kisfaludy-társaság nov. 27-ikén nagy közönség előtt tartotta havi ülését. Első felolvasó ifjabb Ábrányi Kornél volt, ki székcíglaló gyanánt három költeményét („Valentine hercegnő pródája“, „A szerelem haldoklása“ és „A szerencse“) olvasta fel tetszés mellett. Utána Gyöngy Vilmos olvasott föl érdekes tanulmányt a spanyol népmesékről, mondásokról és rejtélyekről, példányokat mutatva be mindenikből, egy ez ideig megjelent gyűjtemény után. Több mesét is felolvasott, közöttük „A két lilium“ valenziai regét s „A kíváncsiság“ mesét, továbbá néplegendákat, Gyöngy Vilmos előadását ama kéressel fejezte be, hogy a hölgyek működésének köze a magyar népköltészet gyűjtemény gazdasági társasra. Az élvezetes előadást élénk díjazás jutalmazta. Gyulai Pál e felolvasás alkalmából említé, hogy a Kisfaludy-társaságnak több oly gyűjteményt küldtek be s ezeket ideje volna kiadni. A Szász Károly fölszólalására Gyöngy Vilmos nagyérdékű tanulmányát átengedte a társaság évlapjai számára. Végül Zichy Antal mutatta be Horác az ama sermoját, mely párbeszédi alakban az emberek eszelősségét ostorozza. A titkár jelenté, hogy a párfogók könyvilletményei lesznek: Beóthy Zolt rajzai (egy kötet), Kármán naplója (két kötet, saját alá rendezte Törs Kálmán) s a Széchenyi társulat tanulmányai (egy kötet). A jövő havi ülés napja épen nagykarácsony ünnepére esvén, az ülést deczember 18-ikán fogják megtartani.

A londoni-magyar egylet küldöttsége — írják Londonból — nov. 21-én jelent meg az osztrák-magyar követésnéél (18. Belgrave Square), s félkört képezvén, Duka Tivadar fölolvasta a díszesen kiállított, pargamenta irt föliratot. Dukan kívül jelen voltak: Ebner József titkár, Diósy Márton, Horn, Pigall, egy bécsi ur, s derék angol barátaink De Winton örnagy és Mr. John Rand Bailey. A fölirat következőleg hangzik:

„Kegyelmes ur! A londoni magyar egylet bizottságának s tagjainak nevében őszinte sajnálatunkat fejezzük ki Exciádnek Angliából való eltávazása fölött, érezvén, hogy egyesületünk el fogja vesztetni tiszteletbeli elnökét s legbőkezzűbb támogatóját. A mely hallat, melylyel egyletünk tartozik s Exciád által irányában több éven át tanúsított több mint közönséges érdeklődésért, soha sem fogjuk elfeledni. Exciád nemcsak mindig legbuzgóbb előmozdítója volt e jótékony egyesület hasznos működésének, de az egyes tagok is, kiknek szerencsésök volt személyesen érintkeznie Exciáddal, minden alkalommal a legnagyobb becsülettel s elkötelezettséggel tapasztalták.

„Tiszteletteljes búcsút mondván Exciádnek, legyen szabad remélünk, hogy Exciád a távolban is barátságos emlékezetben fogja megtartani a londoni magyar egyletet. Mi szívünk mélyéből kívánunk

Exciádnek egészséget s boldogságot, s arról sem fogunk soha megfeledkezni, hogy oly férfutól vagyunk búcsút vevők, kinek tisztelt neve mindenkorra egybekapcsolódik leend tisztelettel szülőházánk történetének egyik kimagasló korszakával. — Kelt 1878. évi nov. hó 21-én. — A londoni magyar egylet nevében: Duka Tivadar, elnök. Ebner József titkár.“

Beust gróf sajnálatát fejezte ki, hogy meg kell válnia, mert éri, hogy Angliában jó és őszinte barátokat szerzett; érezni fogja hiányát az egylet öszejeveleleink, melyek mindig oly élvezetek voltak. Szíve mindig fog ragaszkodni Magyarországhoz, hol egykor szíves fogadtatást talált. Öröme szolgál, hogy utódja egy magyar főr lesz, mert meg van győződve, hogy az egylet jó pártolót talál benne.

A gróf végül mindenkiel kezét szorított. Eljenezve váltak meg tőle, ki mindig barátságos előző-kénységet tanúsított az egylet iránt.

Mi ujság?

Gróf Andrassy Gyula születési helye. Gróf Andrassy Gyula arczképét közölvén ma az „Országgyűlési képek“ rovatában, miként a többi arczképnel, úgy nála is közölni akartuk a születési helyet. Ezt azonban minden gondos utánjárásunk daczára sem tudhatuk meg biztosan. A Conv. lexikonok, s közöttük a Meyer-féle legújabb kiadása is, nem közlik. Eddig megjelent néhány életrajzában csak általában van mondva: „Született Zemplében.“ Maga gróf Andrassy Gyula sem tudja biztosan. Ő azt állítja, hogy vagy Kassán született, hol a családnak most is van egy háza a fő-utcában, vagy Oláhpatokon, mely Gömörmegyében fekszik, s mely a hasonló nevű uradalommal most a legidősb testvér gróf Andrassy Manó tulajdona. Az ifjabb testvér Aladár gróf állítólag szintén nem tudja, hol született Gyula bátyja. Némelyek azt állítják, hogy nyitrai megye Csejten született; mások azt, hogy mind a három testvér Terebesen született; de ez nem áll, a család egy közeli ismerőse annyira biztosan emlékezik, hogy a három Andrassy gróf részint Kassán, részint Oláhpatokon született. — Eltérés van a születési időben is. A Meyer-féle lexikon 1823. márczius 8-ára teszi születési napját, más iratokban, melyek gróf Andrassyhoz közel álló kezek művei, márczius 23-ára van téve a születési nap. Mi mai számunkban ez utóbbit vettük fel, s ebben eltérünk a Meyer-féle lexikontól, mely egyébiránt a magyar születési évekre vonatkozó életrajzi adatok forrásul legfőbbnyire a mi lapunkat szokta használni.

A képviselőház nov. 27-iki szavazása sok politikai elmélkedésnek lett alapja, a sajtóban úgy, mint azon kívül is mindenütt, a hol csak politikáról beszélnek; erről pedig hol ne beszélnének. A fölirati vita a kormány részére csak 22 szótöbbséggel dőlt el. A mult országgyűlés 300 szótöbbségű hatalmas phalanxban lépett a sorompók közé, de leolvadt a három év alatt egész a 36-ig; ennyi lett az utolsó szavazásra. Az új választások után a kormány párt többségét 90-re számították; az elnökválasztáskor körülbelül 70-nek tint föl; a vad alá helyezési indítvány elvetése pedig 58 szótöbbséggel történt. A nov. 27-iki 22 főnyi többségnek tulajdonítják, hogy Tisza miniszterelnök még nem terjesztette pártja elé a programot, melynek alapján az ideiglenes kormány újra szervezhetnének. Fölkérte azonban a szabadelvű párt tagjait, hogy maradjanak a fővárosban, mert ha ő felsége által a kormány alakítására fölkértenék, ismerni óhajta a párt nyilatkozatát. A pártból újabb négy képviselő lépett ki.

Fáklyámenetet akart rendezni az egyetemi ifjuság az országgyűlési két ellenzék tiszteletére azon magatartás miatt, melyet a képviselőházban a felirati viták alatt tanúsított. Több egyetemi hallgató e végből falragaszok által gyűlésre hívta össze a tanuló ifjuságot a zóldfa-utcai Witwindsch-féle kávéházba, hol nagy számmal meg is jelentek. Mivel azonban a gyűlés a rendőrségnél nem volt bejelentve, Thaisz főkapitány is megjelent lovas és

gyalog rendőrökkel, s a gyülekezetet szétoszlásra szólította, a mi egy kis ingerült zaj közt meg is történt. A fiatalok későbbi tanácskozásában azt határozta, hogy pénteken tartja meg a fáklyámenetet, a mire az engedélyt meg is nyerték. De e közben fővárosi polgárok is érdeklődést tanúsítván, b. Kaas Ivor ismert publicista lakásán értekezletet tartottak, s a fáklyámenetet most a polgárságból alakult bizottság rendezi, s hétfőn decz. 2-án fogja megtartani.

Az öreg Zuleiman sejk, a Magyarországon járt török küldöttség vezetője, mint értesülünk, hosszabb tanulmányt ír az aighán kérdéssről a konstantinápolyi „Terdsumani Hakaik“ („Az igazság tolmácsa“) czimű török lapba. Szulejman sejk az előbbi években hosszabb ideig tartózkodott Afganisztánban.

A belga királyné mindig szívesen látja a magyarokat. Így közelebről gr. Zichy Pál Ferenc két leánya utazván Belgiumban, a belga udvarnál igen szívesen fogadták, sőt azon kitüntetésben is részesültek, hogy a királyné páholyába hívtattak, mely kitüntetés nagy föltűnést keltett Brüsszelben, hol sokáig beszéltek a „szép magyar grófnők“-ről.

Vitéz látogatója volt e héten az írók és művészek körének: Mihálicsics György őrmester az Este-eredből, ki Stólczevich György vezérrel az egri nevet. Mikor a hercegovinai fölkelők egyszerre körülfogták a várat, s a vár parancsnoka az éhhalál dicsegtelen sorsát előre látta, fölszólította a katonákat, ki lesz hajlandó áldruhában az ellenségét át segítséget menni. Mihálicsics ajánlkozott. „Mit kíván jutalmul?“ kérdé a parancsnok. A fiatal ember elpirult. „Bajtársaimat akarom megmenteni.“ Aug. 18-án lopozott ki a várból Pachet ezredes levelével, és sok viszontagság után jutott el Mosztárba, hirt adva a stólczei veszedelemtől. Aug. 21-én meg is érkezett oda a segítség. Jovánovics tábornagy saját kezével tűzte Mihálicsics keblére a vitézségi arany érdemérelt. A vitéz katoná 24 éves, s a ráczkevei szerb pap fia.

A hercegovinai küldöttség haza érkezett a szülőföldjére. M. hó 20-án utaztak át Záran, hol már ismerősöket találtak. Ezek egyike írja egy bécsi lapnak, hogy a küldöttek el vannak ragadtatva azon pompa és dícsőség fölött, melyet Bécsben és Budapesten láttak. Az udvarnál és a minisztereknél tapasztalt fogadtatás valóságos lelkesedéssel emlegetik. Némelyik azt mondá, hogy egy hónap alatt most annyit láttak és oly sok szépet éltek meg, hogy egész életökben sem beszélhetik el rokonai és ismerőseiknek. — A mohamedánoknak különösen Budapest tetszett. „Ugy örülök, mintha Mekkában lettem volna“, mondá egyik. „Budapest is szent város, ott is szentelt földön végezhetjük imádságainkat“. Alkalmasint Gül-Baba sírját értéktek.

Háboru versekkel. A „Nagy-Körös“ czimű lap Kecske-méti városa dícsőségét zengő verset közölt s azt a „Kecske-méti Lapok“-nak ajánlá. A „Nagy-Körös“ vers egy kezdődött:

Oh ha nekünk egy Katonánk lehetne, De becsülnék meg e földi életbe! De nem hagyunk lángszellemét Letakarni vékával! De beszólnék az utját is virággal, Virággal!

A „Kecske-méti Lapok“ erre nem maradtak adósok. A következő verssel riposztiroztak:

Hogyha Arany Kecske-méti Tartózkodott volna, Volna arany-verseiért Emlék — aranytolla! S lakó házának falában Felvésetnök köre: „Állj meg magyar! itten lakott“ Toldy nagy költője!

E verse aztán a „Nagy-Körös“ czimű lap úgy megharagudott, hogy megszüntette a „Kecske-méti Lapoknak“ járó — cserépeldányt.

A nagy vasuti szerencsétlenséget, mely nov. 25-én este történt a magyar állami vasut rákosi állomásánál, Chmiel Venczel váltóór vizgáztanulása idézte elő, ki úgy fordította a váltót, hogy a Budapestről érkező személyvonatnak neki kellett menni a pályavárvan váró tehervonatnak. Az összeütközésnél a vonat első kocsiiban levő katonák közül tíz szenvedett jelentékenyebb sérülést; de többen is megsérültek, a kiknek sebe vagy zúzódása azonban

könnyű. A szerencsétlenek mind a Vaza-féle ezredből valók s Boszniaóbel mentek haza felé, Borsod és Heves vidékeire. Egyetlen kivételével valamennyi családos. A sebesültek fölül egész biztos adatok után következők közölhetjük:

Az első segélynyújtás után másnap hajnalban szállították — a súlyosabban sérültek horvágyakon, a többi bérkocsikon — a szerencsétlenség színhelyéhez legközelebb fekvő Rókus-kórházba. A sebesültek és sérültek ezek: 1. Molnár János, súlyosan sebesült, bal lábán két töréssel, a lágyrészek zúzódásával. 2. Deák Antal, boka-törés, nagy foku vér-ömléssel, súlyos sértés. 3. Kozák János, a mellkas jelentékeny zúzódása miatt elcsúszott alig bír lehelni, de jelenleg már javulóban van, súlyos sértés. 4. Tóth Pál, mely zúzódás a bal tempor táján, valószínűleg faszálka által, továbbá bal kezén és bal lábán zúzódás; kevésbé súlyos sértés. 5. Valkó János őrmester, seb a borékon, az arcon és zúzódás a jobb-lábán, kevésbé súlyos sértés. 6. Uelmann András; 7. Kapitány László; 8. Jakab Ferenc; 9. Haas Sándor kapitál és 10. Várdai János könnyű sértésekkel és zúzódásokkal. A három súlyosabban sérült föl-épüléséhez is van remény.

Alig helyeztetek és kötözötték be a sérültek, legott megjelentek 6 Felsőge főhadsegédének báró Mondel altábornagynak küldöttei, tudakozódva a sérültek állapota és a sérülések minősége iránt. Ugyanaz nap ment báró Edelsheim-Gyulay országos katonai főparancsnok, gróf Szapary László altábornagy, Krautwald tábornok téparancsnok, egy magasabb törzstiszt és főtörzsorvos kíséretében a sérültek megtekintésére. Navrátil tanár és kórházi főorvos, kinek osztályán feksziknek a súlyosabban sérültek, fogadta az érkezőket és nyújtott fölvilágosításokat. B. Edelsheim-Gyulay a sérültek iránt tapasztalt kiváló figyelemért s a gyors segélynyújtásért többszörösen kifejezte Navrátil tanárnak és a II. sebesítési osztály orvosi segédcsapatjának, dr. Petz és dr. Schmid uraknak elismerését és köszönetét. Delután a főváros részéről Kammermayer polgármester vezetése alatt küldöttség jelent meg a kórházban, tudakozódván a sérültek állapota és netalán kívánságaik felől. Az egyik sérültek egyéb óhajja nem lévén, mint hogy tésztazt éltel kapjon, mert hónapokig volt kénytelen az nélkülni Boszniaiban, igen könnyen kivihet lévén, azonnal teljesítették. Ten, kik csak könnyű sérülést szenvedtek, katonai sebesült-szállító kocsikon átvitették a krisztinavárosi katonai kórházba. — Ugy értesültünk, hogy a vasuti katonai szállítmány nem volt ellátva orvossal.

Az állatkerti igazgatósága szerződést kötött egy hamburgi állatkereskedővel két oroszán szállítási iránt. A kolni állatkert ajánlott ugyan egy oroszánlát megvétele, de mivel a párosítás igen nehéz, helyesebbnek tartotta az igazgatóság párosítást venni az oroszánlát a hamburgi cézegtől. Ugy az oroszánlók, mint más megrendelt állatok, tavasz kezdetén fognak ide szállíttatni. — Az állatkerti ősi sorsolás alkalmával 60,000 drb. sorsjegy bocsáttatott ki; ezektől eddig tényleg befolyt 2900 frt. Az állatkert napi szükséglete 30 kilogr. hus és 40 liter gabona, mely 13—14 frt napi kiadási képvél.

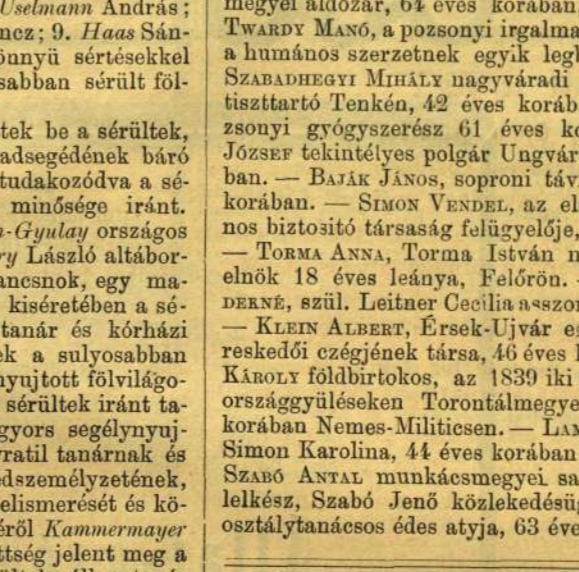
Két király-gyilkos pöréről adnak most híreket a táviratok és hírlapi tudósítások. Moncasi, a spanyol király megtámadójának póre már az utolsó stádiumban van. A madridi legfőbb ítélőszék helybenhagyta a halálos ítéletet, s most még a semmitőszék van hátra. Passamente bünyűgét a nápolyi törvényszék vizsgálja. Passamente exaltált embernek bizonyult be, zürzavarró észjárással, mely az uralkodók elleni gyűlölet miatt össze-vissza csapong. Sokat beszél Brutusról, Spartáról s az ó-kori rómaiakról, kiket az egykori szakács a maga módja szerint idéz meg gyilkos tette magyarázó gyanánt. Állhatatosan erősíti, hogy büntései nincsenek, s a nyomozások sem derítették ki az ellenkezőt. Azonban sok elfogatás történt, s egyszerre mindenféle rémhírek kavarogtak Itália különböző részeiből, szocialista készülődésekről, tisztviselők meggyilkolásáról, őszeseküvéről. Mind e hírek azonban alaptalanoknak bizonyultak. Az Umberto király karján ejtett sérülés már teljesen begógyult, de Cairoli (ki a királylyal már Rémba utazott) még néhány napig kénytelen lesz az ágyat őrzeni.

Halálozások.

BENEDIKT ALBERT, Vajda-Hunyadon nemrég megválasztott képviselő, ki még Budapestre sem jöhetett fel, nov. 24-én hosszas betegség után elhalt. Kedvelt ember volt, kinek közhasznú működése Hunyadmegyében nyomot hagy maga után. Elhunytak még az utóbbi napok alatt: SZALAY SÁNDOR, az ipartársulati hitelintézet igazgatója, az

ujpesti ref. hitközség főgondnoka, 38 éves korában. — KOMJÁTHY PÁL, Komjáthy Béla országgyűlési képviselő édes apja, hosszas betegeskedés után, Budapesten. ZÖLD FERENCZ, a máramarosi tanító-képezde volt segédtanára, 34 éves korában a lipótmeyi országos főbolydában. A legszűbb tehetségekkel megáldott ifju jobb sorsra lett volna érdemes, mint a mimó sokszor sujtotta, s jögre élőhalottá tette. Évek előtt, mint kolozsvári jogász, sokat emlegettek nevét, mert Kossuth megválasztása előtt tartott beszéde miatt az akademiából kiutasították. Aztán a fővárosban folytatta tanulmányait, majd tanintézetet is nyitott, de nyugtalan szelleme, s ama sötét felhővel, mely végre elhomályosította elméjét, előre vetett árnya miatt nem tudott boldogulni. Pedig sokat tanult, és sokat tudott, de mindenbe belevegyült valami az ő sajátos és legelőszőr egyedül nevezetű. Embergyűlölés és különség lett, míg végre a tébolyda magánya nyílt meg előtte. Övezget és árvát hagyott maga után. — KOPPY JÓZSEF, esztergomyei áldozár, 64 éves korában, Budapesten. — TWARDY MANÓ, a pozsonyi igralmas szerzetesperjele, a humanos szerzetnek egyik legbuzgóbb tagja. — SZABADHEGYI MÉRVALY nagyváradi püspöki uradalmi tisztartó Tenkén, 42 éves korában. — IMRY J. pozsonyi gyógyszerész 61 éves korában. — SZEK JÓZSEF tekintélyes polgár Ungváron, 65 éves korában. — BATAK JÁNOS, soproni távirat-tiszt, 30 éves korában. — SIMON VENDEL, az első magyar általános biztosító társaság felügyelője, 47 éves korában. — TORMA ANNA, Torma István nyug. törvényszéki elnök 18 éves leánya, Felőrön. — HERMAN BENEDEKNE, szül. Leitner Ceclia asszony Nagy Váradon. — KLEIN ALBERT, Érsek-Ujvár egyik legregyebb kereskedő cézégének társa, 46 éves korában. — FODOR KÁROLY földbírtokos, az 1839 iki és 47-iki pozsonyi országgyűléseken Torontálmegye kövéte, 79 éves korában Nemes-Militésen. — LAMOS JÓZSEFNE szül. Simon Karolina, 44 éves korában Rimaszécen. — SZABÓ ANTAL munkásmegyei salánki görög kath. lelkész, Szabó Jenő közlekedésügyi miniszteriumi osztálytanácsos édes atyja, 63 éves korában.

991-dik számú feladvány. Loyd Samutól. Az American Chess Association feladványtornájában első díjat nyert. Sőt.

Világos indul s a negyedik lépésre mattot mon l.

A 986. számú feladvány megfejtése.

Világos. Sőt. 1. Bd2—f2 g5—g4 (a) 2. Bd2—f2 Ke5—d4 3. Vf1—a1 Kd4—e3: 4. Va1—a7 matt.

Világos. Sőt. 1. Vf1—a1 Fv. H lép 2. Vf1—a1 Ke5—f4 3. Bd2—f2 Kf4—e3: 4. Va1—a7 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József, Gelsen Glesinger Zsigmond, Sárosipatokon Gérecz Károly, Kolozsvárt Csipkés Árpád, Budapesten K. J. és F. H. Tatán Bláthy Ottó, Szekesfehérvárt Krécsey Béla. A pesti sakk-kör.

A 986. számú feladvány megfejtése. Valle G. B.-től. Világos. Sőt. 1. Bd2—f2 g5—g4 (a) 2. Bd2—f2 Ke5—d4 3. Vf1—a1 Kd4—e3: 4. Va1—a7 matt.

Világos. Sőt. 1. Vf1—a1 Fv. H lép 2. Vf1—a1 Ke5—f4 3. Bd2—f2 Kf4—e3: 4. Va1—a7 matt.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben Fülöp József, Gelsen Glesinger Zsigmond, Sárosipatokon Gérecz Károly, Kolozsvárt Csipkés Árpád, Budapesten K. J. és F. H. Tatán Bláthy Ottó, Szekesfehérvárt Krécsey Béla. A pesti sakk-kör.

A betyár. A betyár és szegény legény nem igen szokott leányt rabolni. De ha rabol s akkor megtudja, hogy épen saját édes testvére, csak nem hagyja ott szegényt az erdőben, vadak martalékán, hanem hazaszállítja legalább az édes anyjához. Aztán tíz év a fiatal szerelmes betyárból még nem csinál egy kollust. Össze-vissza hányt-vetett munka az egész.

A betyár. A betyár és szegény legény nem igen szokott leányt rabolni. De ha rabol s akkor megtudja, hogy épen saját édes testvére, csak nem hagyja ott szegényt az erdőben, vadak martalékán, hanem hazaszállítja legalább az édes anyjához. Aztán tíz év a fiatal szerelmes betyárból még nem csinál egy kollust. Össze-vissza hányt-vetett munka az egész.

S. A. Az ajánlott közlemény (Plinius tudósítása a a Vezuv kitöréséről) inkább iskolai olvasó könyvbe való, mint lapba. H-m. A czikk ismeretes dolgokat tartalmaz. Az Egyveleg cím alatt beküldött történeti adomák pedig nem érdekesek. K. E. A jövővé fáról szóló czikket azok közné soroztuk, melyek idő- és alkalomszerűleg közlése várnak. ∞ A képeket köszönettel vettük. D. J. Az egyik, az „Éjjeli kép“, már régebb el volt fogadva, csak hogy nem került rá sor. A másikat is megtartjuk s a közelgő alkalomkor adni is fogjuk. Gy. Fhv. E. Sz. Gy. Nem kell nagyon „szigorú méltóság“ azon őszinte tanácsadásra, hogy „a lant dicső hurjai pengésével“ bátran fellengyhát.

Antal. A költsézzel „csak ritkán, ha csekély szabad feje van“ foglalkozni nem sokat ér. Különbösen a verselés több gyakroltságot is árul el, mint csak „ritkán“ foglalkozás után várható. A költemény azonban, egészben véve, nem tti meg a mértéket. Folyása mesetelkét; eszmékben szegény; s hangulatában semmi megkapó; pedig erre látszik számítani lenni. A folytatás nézve ép ezért nem szolhatunk biztatlagn. S. A. Költeménye, a „baráti kegyelet“ mellett helyes és nyomon járó eszmenetről s irodalmi jártaságról is tanuskodik. Csak költségg van benne minél kevesebb. A nékili pedig még sem lehet el a költsézt! Hol vagy? Bizalma megfeszítél: bár versei jobbak volnának! De minden héten egyet? Elég lesz; minden ehen egyet, hogy haladását, ha lesz, megmérhessük. Emlékkönyvbe. Gyarló kis dolgozat mind a kettő. Kritika aul. H. Irnázó. (Ha az a kisszonyos költemény ment a kertbe, és már „sok pamutot — az ujjára esvartogatót“, ne nézesse a tulipánokat, hanem lasson a kótsézhöz!) Hova szálltak. Rohammal. Van-e parti? (Olyan nincs, hogy ily verseket közölhetnénk!) Olyan csarda. (Szegény magyar nemzetnek megadja!) Kérjük, rendelkezék az 5 kros helyéről, mert ily versekről magánlevelet nem írunk; valamint „nevelési prózában irt eziktek“ — talán prózában irt nevelési eziktek? — sem közölünk.) — Ah láttam őt... — Szeretem én a bort nagyon.

Egy fokkal fölebb, de azért a közöltes mértekén jóval alul: Apámhoz (Mért boras a képed? . . .). — Évek év után vonulunk! — Szomorufuz. Esti tájkép s társaik.

HETI-NAPTÁR. Decz. hó. Nap. Katholikus és protestans. Görög-Orosz. Izraelita. 1 V. F. I. Elizus, N. F. I. Natália. 19 A. 24 Abadius. 5 K. meg. 2 H. Bibiana, Rómus Bibiana. 20 Gregor. 6 Bajt. J. 3 K. Xav. Ferencz. Atala. 21 B. ass. avat. 7 Her. h. 4 S. Borbála szüz. Borbála. 22 Philemon. 8 5 P. Sabbás apát. Pelin. 23 Amphiklos. 9 6 P. Miklós püspök. Miklós. 24 Katalin. 10 7 S. Ambrus pápa. Ágota. 25 Kelemen. 1 K. Vist. Bold változásai. ☉ Holdtölte 9-én 9 óra 6 percz este.

Tartalom: Országgyűlési képek (három arczképnel). — Orosz dolgok. — Breska (képpel). — Pesavur (képpel). — Keletvási képek a párisi kiállításon (képpel). — Tizenöt-éves kapitány (képpel). — Egyveleg. — Helikopter: A Halladay-féle szélmotor (két képpel). — A házi tűzhely. — Adalékok a „Rabbiológ“ czimű közleményhez. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Mi újság. — Halálozások. — Szerkesztő mondanivaló — Sakkjáték. — Hetinaptár.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. sz.)

Lapunkban ismét lve szölvünk a korneuburgi marhapöröl, s azon elismerés következtében, melyben e por mindenfelé részesítették, szükségesnek találjuk arra ujalgat is visszatérni. Az évről évre emelkedő óriási fogyasztás, melyről alkalmunk volt meggyőződhetni, leginkább bizonyíthatja, hogy e por értéke a körültekintő gazdák által csakhamar fölszimeretvén, czélzserűsége és megbízhatósága által, a házi állatoknál épen leggyakrabban előforduló betegeskedéknél, jelenleg minden észszerű gazdaságon nélkülözhetetlen házi szert képez.

A kitüntetés, mely szerint a készítő Kujda Ferencz János ur Korneuburgban, legközelebb ō fel-sege a császár és király főudvarmesterei hivatala által udvari szállítóvá lett az állatgyógy-kezesítmények szállítására néve kinevezve, újabb tanúság a készítmények jellessége iránt.

A beszerzési forrásokra néve utalunk a mai számunkban közzétett hirdetésre.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Budapest, Váci-utca 13. szám.

Mai számunkhoz van mellékelve Ráth Mórnak új nagy könyvjegyzéke, mely különösen gazdag leszállított áru és ünnepi ajánlékokra alkalmas kiadványokban és mely a n. é. közönség különös figyelmébe ajánlatik.

